

NATURFOTOGRAFEN

Nummer 4, 2014

Medlemsblad for BioFoto - forening for naturfotografer
www.biofoto.no

D7100

Svensktopp?

I AM WHERE I BELONG

Er naturfoto fotografiets svar på svensktopp?

Det er nokså gitte rammer for hvilke uttrykk man jobber med. Man streber etter å forbedre en klisjé, gjøre den enda mer blankpolert og glanset. En forherligelse av virkeligheten. Dette gjør at den er enkel å forholde seg til som mottager. Man trenger ikke tenke veldig hardt. Trenger ikke reflektere. Det fungerer fint som kulisse i bakgrunnen. Kortvarig pynt. Gjerne teknisk perfekt til fingerspissene. Ikke noe slurvete og lettvent laget produkt. Men, altså ikke ment som noe særlig dypere refleksjon. En ferdigtenkt tanke, til glede og underholdning. Trygge saker, du vet hva du kan forvente. Og får levert i henhold til det. Det er nokså lett tilgjengelig, og appellerer derfor til store mengder. Men, ikke godtatt av «kultureliten». De som mener å skjønne bedre.

Var det svensktopp eller naturfoto jeg beskrev nå?

Jeg satt og grublet litt på dette en dag. Dess mer jeg lette, dess flere likheter fant jeg. Det som startet det hele var tanken om at det tradisjonelle dokumentariske naturfotografiet har lav status blant andre fotografer, og

ikke minst innen kunst. Man kan nesten si at det er en kjede: I kunst er fotografiet sett på som det enkleste og minst verdige. Innen fotografiet igjen, er naturfoto det kjipeste og mest harry. Naturfotografiet har historisk sett et kredibilitetsproblem.

Men vent nå litt! Hva er min egen oppfatning av svensktoppmusikk? Jeg mener jo at svensktopp er det mest harry og utdaterte jeg kan tenke meg av musikk. Det er jo så forutsigbart og polert at det blir latterlig. Man må jo være umusikalsk, fantasiløs og skyldig rytmesans for å finne noe i denne sjangeren.

Men, jeg liker jo klassisk naturfoto?!?

#møtesegselvidøra
#grublevidere

Tekst og foto
Lars Andreas Dybvik
kaffelars@uskarp.no

I AM THE NIKON D7100. Jeg er ubegrenset fotografering. Oppløsningen på hele 24,1 megapiksler og det profesjonelle 51-punkts autofokussystemet sørger for presisjon og gir fantastisk gode bilder. Jeg utvider DX-mulighetene ytterligere takket være en beskjeringsfunksjon på 1,3 x. Alt er samlet i et ekstremt robust, værbestandig og bærbart kamerahus, som sikrer deg en enestående ytelse overalt hvor du drar, uansett hva du gjør. Jeg er for de som alltid går ett skritt lenger. nikon.no

For aktuelle kampanjer besøk campaign.nikon.no

At the heart of the image

INNHOOLD

Natur og filosofi	3
Vinter	6
Kortreist makro	12
Den mørke fine	15
Landstreff 2015	16
BF Stockholm	18
K.N.stadsparken	22
Råstad	28
Kust och Hav	32
Ett med naturen	36

40	Fantasi och verklighet
42	Teknikk
44	Bildestafetten
46	Årets bilde
50	Norsk Naturfotofestival
54	Elgjakt med BF Nordland
56	Ny inspirasjon
66	Arktiske vinterdøgn
70	Øland vinterstid
73	Nytt fra BF Sverige

Kjære biofoting

Da har også jeg fått oppleve dette fenomenet. Dette som kommer plutselig over en og slår ned som lyn fra klar himmel. «Fototørke», «Bloggtørke», eller hvordan man velger å uttrykke det. Jeg har altså siden 2009, da jeg startet for alvor på høsten med å ta bilder, klart å fylle et arkiv med nærmere 80 000 bildefiler. I år har bidraget vært på under 1 000. Jeg har et stort prosjekt jeg jobber med som jeg har kalt Nordic Wild Wonders med både blogg og hjemmeside og det hele, men nesten uten å ha en oppdatering der i år. Alt er lagt på is som det heter. Jeg har vært på tur også dette året, men gjerne uten kamera. Jeg har sett på hundretalls nye bilder tatt av andre naturfotografer, har vært på nippet til å hive meg rundt og dra på fototur, for så å slippe det hele med unnskyldningen «har noe annet jeg bare må gjøre». Da var det med svært god selvtilfredsstillelse jeg stilte opp på Nordland BioFotos høst-tur etter storelgen og følte at dette var fantastisk. Til tross for «drittverket» var hele turen et eventyr. Rett og slett så håper og tror jeg at det ble vendepunktet for min «foto-tørke» - At man er på G igjen. Jeg håper alle dere som leser dette og kjenner dere litt igjen eller frykter at det kan skje med dere, også vet at det finnes en forening som heter BioFoto som kurerer slike plager med entusiastiske medlemmer som arrangerer flotte turer og møter rundt omkring i vårt land. Bli med på et arrangement nært eller fjernt. Det er en ren inspirasjonskilde.

Ola Arnfinn Loe

Naturfotografen 4/2014 29. årgang

Redaktør: Pål Brenne

Korrekturleser (norsk): Ann Forberg

Adresse: naturfotografen@biofoto.no
Pål Brenne, Sletta 27, 1920 Sørumsand, tlf 41204646

Bilder og tekst:
Manus skal leveres i Word-format via e-post. Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere/forkorte i manus. Bilder og tekst kan også legges ut på foreningens web-sider. Digitale bilder på CD returneres ikke. Bildene lagres uten oppskarping, i adobe rgb beste kvalitet jpg (12 eller fine). Bildene sendes via dropbox, filnedlasting eller på CD i posten.

Abonnement:
Naturfotografen utkommer med fire utgaver i året. Medlemmer i BioFoto får bladet gratis. Priser for abonnement: Norske firmaer, offentlige etater etc. kr. 250,- pr år.

Forsidefoto: Yngvar Evensen

Vinter

For mange er kanskje vinteren en tid man lengter seg bort fra. For meg er vinteren en tid jeg møter med glede. Jeg liker snø, jeg liker kulde, jeg liker is. Vanskeligere er det ikke.

Vinteren er hviletid i naturen. Livet er satt på vent. Snødekt landskap bærer stillheten. Har du hørt lyden av stillhet i fallende snø? Vintermånedene er renhetens og fargeløshetens tid. Ikke påtrengende og prangende. Det er minimalismens årstid i hvit og sort drakt. Et alvor hviler også over vinterkledd natur. Liv settes på prøve og bare de sterkeste av fuglene, dyrene og plantene kan gå våren i møte med jubel. Den kalde årstiden viser også styrke. Hissig kan den blåse over vindherjet fjell og hav, men den er sjeldent langsint og viser raskt mildhet og stillhet igjen. Den kalde hvite tiden skaper grobunn for en lengsel og drøm om varm vårsol og nytt energirikt liv.

Naturfotografen i meg nyter vinteren. Islagte vann og bekker. Et rent og minimalistisk landskap gjør forenkling i bildenes komposisjon til en lettere jobb enn i et sommerkledd landskap. Kuldens frostrøyk som danser over åpne råker i lavt vinterlys. Nordlys og stjernehimler, røft vær og snøbyger. Alt gir motiv for den som har kledd seg for aktiv kameralek.

Joda, det hender jo selvfølgelig at det sludder, at den jomfruelige snøen i vakkert vinterlys smelter når regnet kommer sidelengs inn med nordvesten. Også jeg lengter mot våren da.

Tekst og foto Ivar Bjørdalsbakke

Et enslig tre leker gjemsel ved hjelp av frostrøyken som danser over vinterlandet

I det skumringen faller våger en hjortebukk seg ut i åpent landskap

Kuldeperioden har lagt et dekkende teppe av rim over trærne

Minusgradene biter. Skarven sitter i stram giv akt på restene av en gammel kai.

En fortøyd robåt kjemper mot vinterstormen.

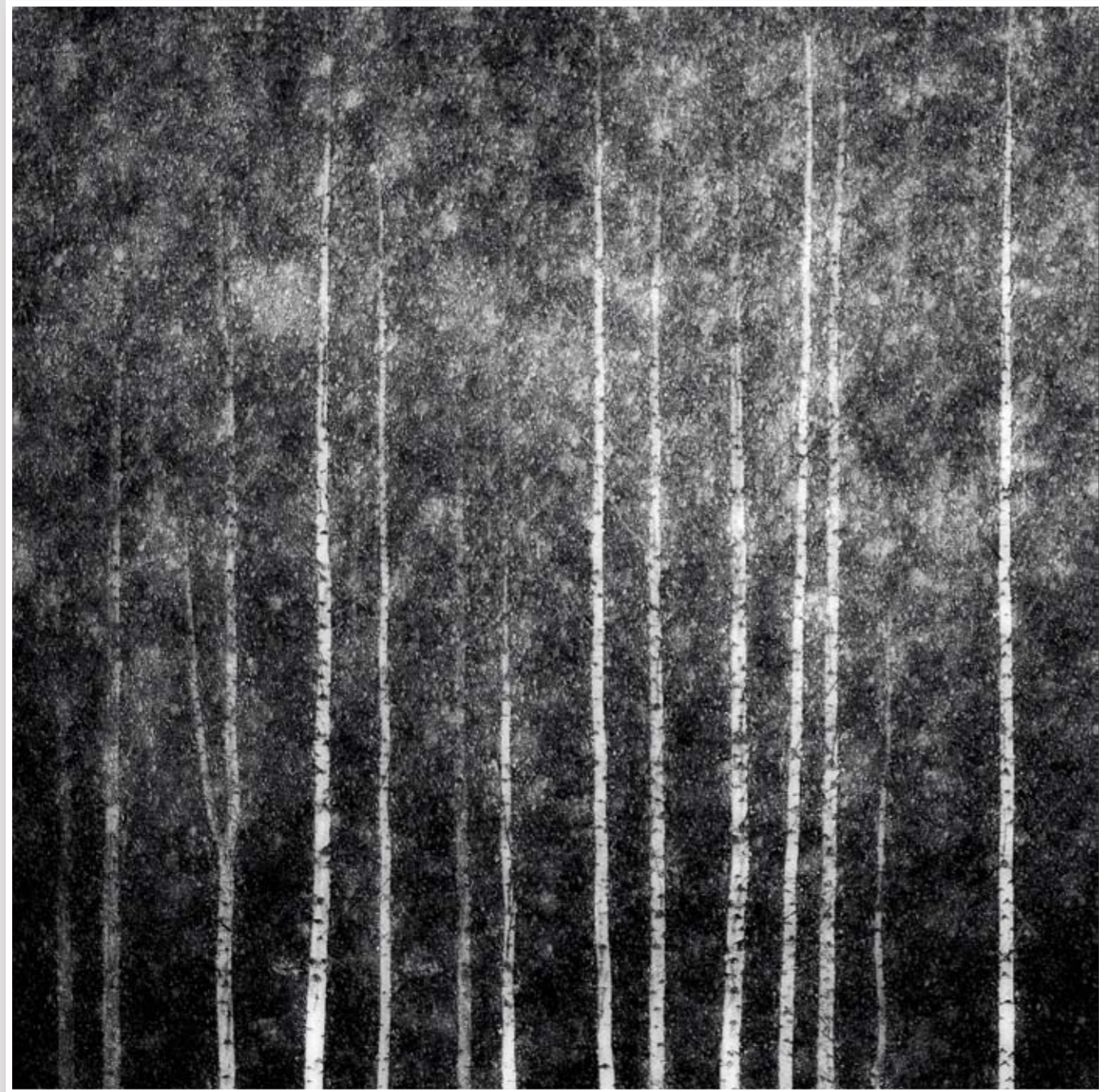

Sprekker i stålis.

Nordvesten presser på med truende vær.

Tette snøbyger siger inn over bjørkeskogen.

Nordvesten kommer sidelengs inn fra havet.

En frostnatt kan skape mange spennende fotomotiv. Jeg ble stående en lang stund med disse boblene og linjene som hadde formet seg i isen. Her kommer de korte makro-objektivene mer til sin rett. Motivet krever liten blender, og lyset er ikke allverdens, så da hjelper det at en kan ha litt lengre lukkertider, særlig her hvor det var vanskelig å bruke stativ pga tynn is

Bilde på foregående side: Pentax K5, Pentax DA 35 mm makro, ISO 800, f10, 1/25 s.

Bilde til høyre: Pentax K5, Pentax DA 35 mm makro, ISO 800, f10, 1/40 s.

Familie- og miljøvennlig

Bonusen er at dette er en familievennlig måte å drive med naturfoto på. Noen ganger er jeg ute i to timer, andre ganger fire-fem. Det holder i massevis til å få tatt noen hundre bilder. Samtidig får jeg koblet av og brukt kroppen, så jeg blir mer klar for bleieskift og andre huslige sysler. Miljøvennlig er det også. Alle bildene i denne serien er tatt innenfor gang- og sykkelavstand til heimen. Det blir ikke nevneverdig mye klimagassutslipp av det.

Kortreist fotografering fungerer såpass bra at jeg har tatt meg i å angre litt når jeg er på langtur. Det er jo unektelig mer anstrengende med lange flyreiser, tung sekk, kjøring på svingete veier og knipsing døgnet rundt. Det har faktisk hendt at jeg har tatt meg selv i å lengte litt hjem. Men det må du ikke si til kona mi!

Kortreist naturfoto

Drømmen er å reise langt avgårde på fototur. Men for en travel småbarnspappa, er det en drøm som sjelden er innen rekkevidde.

Redningen ble et makro-objektiv

Tekst og foto Magnar Bjørnes

At jeg for alvor oppdaget min lidenskap for naturfoto samtidig som jeg stiftet familie, var litt dårlig timing. I min tidsklemmepregede hverdag er det lite rom for eksotiske ekspedisjoner, timer i telt eller utholdende jakt på nye motiver.

Drømmen er å reise til Grønland, Island, Svalbard, Hebridene eller New Zealand. Men jeg bor i Bergen, har tre barn, kone og rekkehus. Her er det dårlig med isfjell, isbjørner, fjellrev og lundefugl. Vi har pingviner på Akvariet, men det blir ikke akkurat det samme. Kanskje får jeg et par langhelger i året til fototur. Det er frustrerende lite. Ja, det har blitt noen krangler opp igjennom. Familieliv og naturfoto er ingen opplagt god match.

Makro ble redningen

Men heldigvis har det kommet noe godt ut av denne

konflikten også. Redningen ble en Pentax 200 mm makro. Jeg oppdaget at med et makro-objektiv fins et vrimmel av små landskap og spennende motiver rett utenfor stuedøren. Det at jeg ble tvunget til å dyrke min lidenskap for naturfoto i nærområdet, har åpnet en stadig mer spennende verden for meg. Hvert år finner jeg nye «jordbærsteder». Nå har jeg et bredt spekter av locations hvor jeg kan dra, alt etter årstid og lysforhold. Jeg vet hvor det er øyenstikkere med morgendugg tidlig i august, og hvor jeg kan finne isroser i desemberlys. Om våren har jeg et idyllisk lite skogholt jeg kan dra til, hvor hvitveisen blir ekstra høy, og hvor lysforholdene gjør den uskarpe bakgrunnen særlig vakker. Fordi jeg kjenner området som min egen lomme, blir sjansen større for å få et blinkskudd.

Vann er et utrolig fascinerende element å fotografere. Jeg har et jordbærsted hvor det henger mye greiner utover vannet. Her kan bølgene skape de fineste strukturer og mønstre. Det kan være en utfordring å få skarphet i hele bildet. Her trengs både stor dybdeskarphet og rask lukkertid, så man må gjerne kjøre ISOen opp noen hakk. Pentax K5, Pentax FA* 200 mm makro, ISO 2500, f11, 1/800 s.

Refleksjon i vann, Pentax K5, Pentax FA* 200 mm makro, ISO 1600, f11, 1/1000 s.

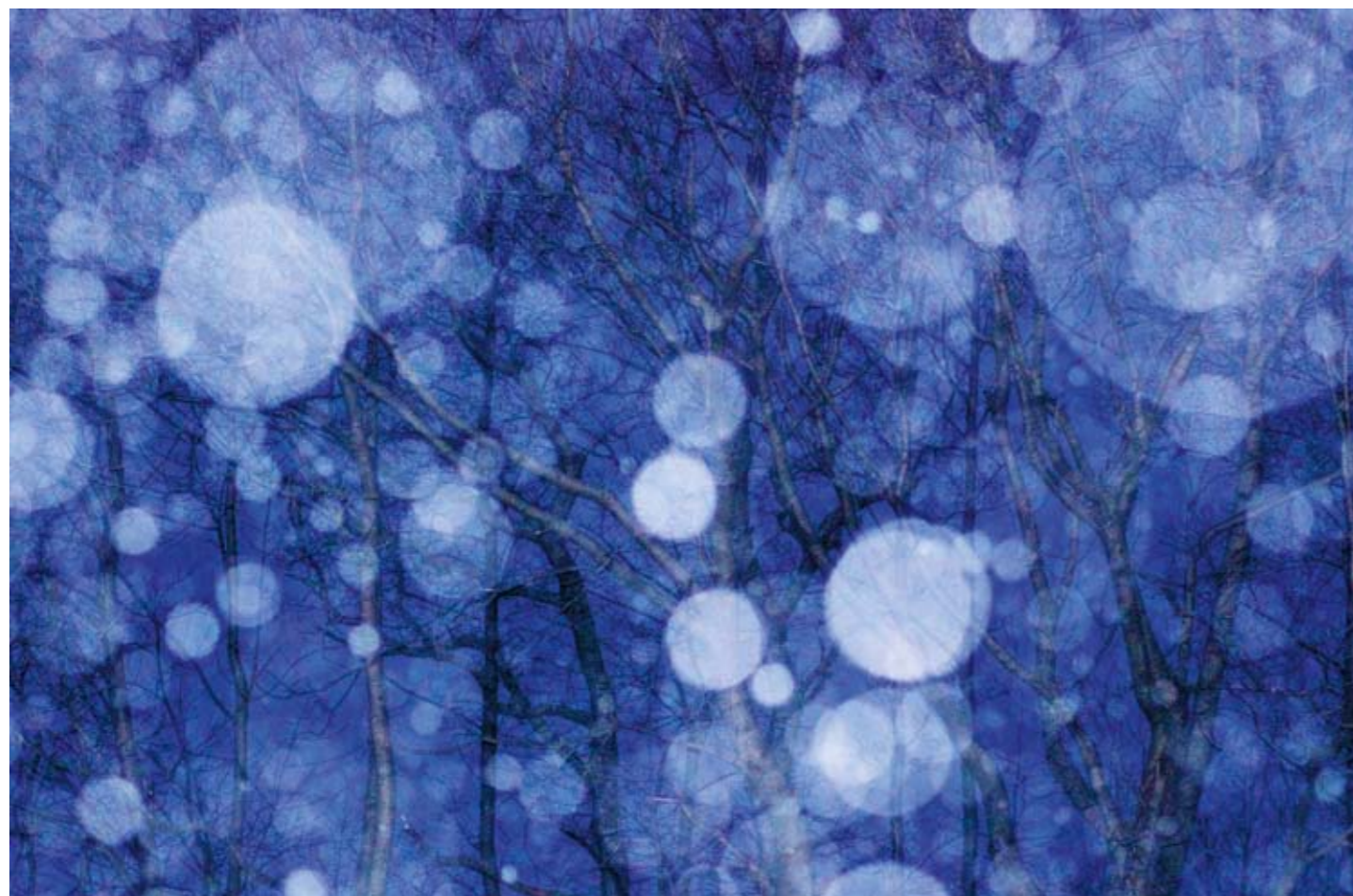
Edderkoppspinn en tidlig morgenstund. Her har jeg bøyd meg helt ned med nesa i myra for å få himmelen som bakgrunn. Jeg valgte full blenderåpning for å få fine runde uskarpe dråper, i stedet for at de ble kantete.
Pentax K10D, Pentax FA* 200 mm makro, ISO 100, f4, 1/1500 s.

Litt om utstyr og teknikk

Jeg har som regel minst to makroobjektiver med i sekken. Det ene er en 200 mm, det andre er en 35 mm. De utfyller hverandre godt. Teleobjektivet er supert til insekter på grunn av den lange arbeidsavstanden. Med 200 mm har jeg over 20 cm avstand fra objektivet til motivet når forstørrelsen er 1:1. Den skiller også motivet nydelig ut fra bakgrunnen, og gjør det morsomt å leke med skarpe og

uskarpe objekter i bildet.

Når jeg skal ta bilde av et flatt motiv, f.eks et mønster i is, bruker jeg 35 mm makro. Da kan jeg bruke lengre lukkertider på grunn av den korte brennvidden, og dermed mindre blender. Da er det enklere å få skarphet i hele bildeplanet, noe den typen motiv gjerne trenger.

Dette bildet er tatt femti meter fra huset mitt. En kraftig snøbyge i blåtimen, på med en forsiktig blitz og stor blender, så åpenbarte dette bildet seg. Her er det bare å leke seg fram. Pentax K5, Tamron 90 mm makro, ISO 1600, f4, 1/160 s.

Den mørke fine tida

Den mørke fine tida, når høstfargene endelig har sluppet taket, og lukkertidene blir lange og ISO-verdiene høye. Da er det bare å komme seg ut for å lete etter den gode og litt mystiske skogsstemningen. Her trenger du absolutt ikke 36 MP og siste skrik i dynamiske sensorer. Godt med støy, og en real dæsj med bevegelsesuskarphet, kan skape ekstra interesse i bildet. Silhuetter, former og uskarphet kan få ligge langt fremme i bevisstheten når du er på motivjakt i årets mørkeste måneder. Og så kan de knivskarpe og fargefulle bildene tas når lyset atter igjen vender tilbake

Uansett hvor stille det er i skogen, granmeisen svikter nesten aldri.

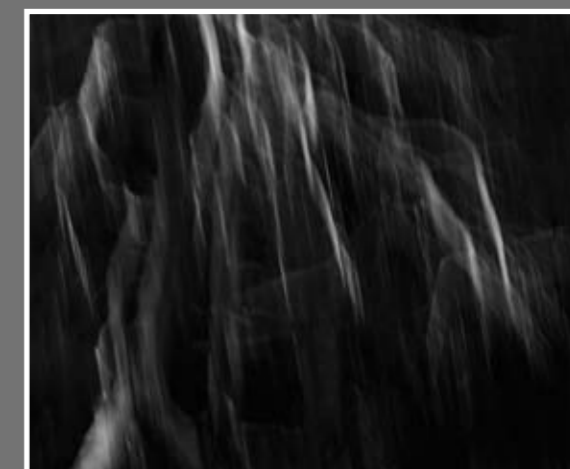

Spurveugla røper sin tilstedeværelse med høstsang og territoriehevding. Når jeg tar kvelden, starter den dagen og blir en silhuett mot de tunge skyene.

Tekst og foto Bjørn Rangbru

Lavskrika er skogstemning. Treffer du på denne, er fotodagen sikret og motivene i boks.

Tørrfurua står som den har gjort i noen årtier. En lang lukkertid og litt bevegelse skaper et nytt uttrykk.

Lista fyr, foto Leif Olsen

BioFoto Sørlandet inviterer til landstreff

For oss natur- og fotointeresserte bidrar landstreffene i BioFoto til unike muligheter for opplevelser, både rent sosialt og gjennom å erfare noe av naturen i våre ulike landsdeler. For 2015 inviterer BioFoto Sørlandet til landstreff på Lista i Vest-Agder; Sørlandets kanskje mest verdifulle naturområde.

Der landstreffet på Meløy i 2013 bød på lyse nordlandsnetter med midnattssol, Svartisen, rådyr og elg, bød årets landstreff i Oppdal på dype daler og elvestryk, Dovrefjell og moskus. På Lista; 5. - 7. juni 2015, vil du få helt andre og unike opplevelser.

Det er få områder i Norge som har en like stor tetthet av verneverdig natur som Lista-halvøya i Farsund kommune. Her ligger naturreservat og landskapsvernområder på rekke og rad. Fra vår base; Lista Flypark Hotell & Apartments, er vi midt i smørøyet. Her finner vi de vernede Listastrendene med sand, dyner, og rullestein kun få minutter unna, og landskapsvernområdet Havnehagen, med edellauvskog og kusymre like i nærheten. Ikke minst er området et særegent eldorado for den fugleinteresserte med sin geografiske plassering på sørvestspissen av Norge. Ved Lista fyr ligger Lista fuglestasjon som totalt kan vise til 338 registrerte arter, hvorav det er observert hele 231 arter hittil i 2014 (sept.). Her er det mulighet for både fugleobservasjoner og gode artsfotografier. Om du søker kulturlandskap med karakteristiske steingjerder i kupert terreng og bjørketrær vendt med vinden, vil du finne det

Tekst Anne-Lise Stavenes

også. Her er det noe for alle. Ikke minst er lyset på Lista viden kjent. Det kan til forveksling sammenlignes med lyset i Skagen, som du kanskje har kjennskap til gjennom Skagenmaleriene?

Når "biofoting" møter "biofoting" er det duket for både gode natur- og fotoopplevelser, læring og utvikling innen foto- og film, og ikke minst å møte likesinnede med samme interesseområde som en selv. Mange nære og fine vennskap har oppstått gjennom arrangementer i regi av BioFoto. År etter år møtes vi igjen, enten det er på landstreffene, ved turinvitasjoner fra lokallag eller enkeltmedlemmer, på andre og mer private plan, eller også på Norsk Naturfotofestival på Ski - et nytt og årlig arrangement i Akershus med NN og BioFoto som eiere. Når BioFoto Sørlandet inviterer til landstreff på Lista 5. - 7. juni 2015, er akkurat dette noe vi håper du vil sitte igjen med. Gryende vennskap gjennom den gode samtalen, felles opplevelser, og vekst av eksisterende. Fine naturopplevelser fra landsdelen vår, med minner gjennom både observasjon og på kameraets minnebrikke, som gir deg lyst til å reise tilbake. Nyvunnet lærdom gjennom felles deling av kunnskap om både natur- og foto, og ikke minst - opplevelsen av et godt gjennomført årsmøte - til det beste for videre vekst og utvikling av BioFoto - vår forening for oss naturfotografer.

Husk å merke av på neste års kalender!

Førjulshilsen,
BioFoto Sørlandet

Aktuelle websider

BioFoto Sørlandet (Landstreff 5 - 7 juni 2015): <http://BioFotosorlandet.blogspot.no/>

Overnattingssted/base: <http://www.lista-flypark.no/>

Skjærgårdsparken Lister: <http://www.sorlandskysten.no/no/>

Visit Norway - Farsund og Lista: <http://www.visitnorway.com/no/reisemal/sorlandet/farsund-og-lista/>

Lista fuglestasjon: <http://www.listafuglestasjon.no/>

Sandløper, foto Terje Alveberg

Lista-lyset, foto Anne-Lise Stavenes

Windy- Listalandskap, foto Bård Ropstad

Biofoto Stockholm

- på utflykt till Fyledalen

Stockholmsavdelningen består av ca 60 medlemmar. Vi arrangerar många lokala aktiviteter i Stockholmstrakten. Några av dessa skriver våra medlemmar om i detta nummer. Men ibland gör vi lite

längre resor. Vi har bla varit i Finland och fotat björn och varg. Men denna lilla berättelse om vår avdelning handlar om en resa till Fyledalen i Skåne

Text och foto Arne Berneklint

Tidig morgon

Vi bestämmer oss för att göra en utflykt till Fyledalen i Skåne. Målsättningen är att fotografera lövgrodor. Jag tar kontakt med experten på plats Lennart Johanson, men han är lite tveksam till om tillgången på grodor. Jag börjar bli lite nervös. Här har jag lurat ner ett helt gäng från Stockholm för att fota Lövgrodor, så är det osäkert om vi kunde se några överhuvudtaget.

Ja, ja så är ju den nyckfulla naturen. Ibland har man tur och ibland mindre tur. Men vi får ju vara tillsammans och

utöva det vi tycker är allra roligast att fota natur.

Vi kör ut med vår utmärkta ciceron Göran Gustafsson i Allevad, där vi också bor. Göran och Christina har ett Bed o Breakfast ställe med en fantastisk natur på tomten. Vad sägs om 4 gömslen på tomten med möjlighet att se Kungsfiskare, Glada, Häger och mycket annat. Så de blev ju flitigt använda.

Nu drar vi i alla fall ut på grodjakt. Första stället var det klennt med lövgrodor, så vi fortsätter till mitt favoritställe vid den lilla sjön. Och här får vi lövgrodor så det räcker.

Gömsle på tomten

Lövgroda

Lövgroda

Att leta efter lövgrodor bland lövverken är som att leta höstkantareller. Först ser man inget, sen inget och så verkar det som ögat har ställt in sig så ser man helt plötsligt fler och fler. Så nu ägnade vi en hel dag att fotografera lövgrodor i alla tänkbara ställningar. Det roliga med lövgrodor är att alla är olika, de har sin egen personlighet. Man tycker sig se om det är en liten flicka eller en busig kille.

Lövgrodor klättrar gärna upp i träd och buskar och sitter oftast på en perfekt höjd för att fotograferas. Naturligtvis

sitter de och väntar på en fluga för att stilla sin hunger.

Tidigt nästa morgon åkte vi ut för att titta på Kronhjort. Tur att vi hade Göran med oss med sina vana ögon. Inte lätt att urskilja hjortarna i mörkret. Men vi fick se en grann tjur med sina hindar.

Dagen efter fortsatte dokumenteringen av de fantastiska små varelserna lövgrodorna. Jag tror att alla fick en mängd bilder med sig hem och ett fantastiskt minne.

Kungsfiskare på tomten

Lövgroda

Lövgroda

Tidig morgon i Fyledalen

Biofoto Stockholm på utflykt

Lövgroda (*Hyla arborea*)

Lövgrodan är Sveriges minsta groda och vår enda trädklättrare. Färgen är vanligen ljusgrön men färger som gul, grå och svart förekommer också. Undersidan är ljus och knottig. Grodan kan även smälta in i omgivningen genom att skifta färg. På så vis undviker den att bli sedd av både fiender och byten. Dessutom är dess hudsekret giftigt och vid kontakt kan människohud bli infekterad. Kontakt med ögonen kan innebära tillfällig blindhet.

Lövgrodans biotoper varierar mellan årstiderna. Under sommaren vistas grodan i träden i ljusa lövskogar, naturbetesmarker och buskar, gärna i närheten av vattendrag. Vid extrem torka söker den skydd i hål under marken eller i träd. Vinterdvalan söker den i markhåligheter.

Lövgrodan är en mästare på att klättra tack vare att tåspetsarna är försedda med häftkuddar täckta av flimmerhår. Den kan utan problem klättra på lodräta blanka ytor och i träden tar den sig fram genom att hoppa mellan bladen. Vuxna individer kan befinna sig 7-8 m upp i trädkronorna. Grodan jagar på natten men sitter gärna framme och solar under dagen. Den jagar oftast i träd eller buskar genom att hoppa mot det blad där t.ex. en fluga sitter. Samtidigt slungar grodan ut sin klabbiga tunga och fångar bytet i luften innan det hunnit reagera.

I Sverige äger parningen rum i juni-juli och sker i vattnet som ska vara grunt, klart och med riklig vegetation. Hanarna anländer till lekvattnet ungefär en vecka innan honorna för att sjunga. Då blåser de upp sin strupsäck, vilken är större än huvudet. När alla hanarna stämmer in i kör med sitt gäck-gäck-gäck kan det bli direkt plågsamt att stå vid strandkanten. Allra högst spelar de efter varma sommarregn. När väl honorna anländer äger själva parningsakten rum i vattnet, med hanen som griper sig fast på honans rygg. Därefter läggs romen i valnötsstora klumpar med 800-1 000 ägg. Klumparna med rom fastnar sedan på vattenväxter eller sjunker till botten. Efter 12-14 dagar kläcks rommen och små larver fortsätter sin resa mot en vuxen lövgroda. Efter ca tre och en halv månad är lövgrodan 14-16 mm lång och färdigutvecklad. Smågrodorna söker sedan skydd i landvegetationen för att fortsätta växa.

Spellåtet är ett energiskt och kärvt krepp-krepp-krepp och under goda förhållanden kan det höras på fyra kilometers håll.

Utbredningsområde:

I Sverige förekommer arten bara i södra Skåne.

Möjliga hot mot lövgrodan är plantering av granskog då den inte trivs i mörka och täta skogar utan löv och att det på så vis bidrar till isolering av populationer. Den är också känslig för att dess lekvatten ska växa igen eller att rovfiskar inplanteras. I Sverige har man tagit fasta på lövgrodans lekplatser och genom restaurering av dammar har populationen ökat från 2 000 (1980) till 50 000 (2008) och därför är lövgrodan inte längre rödlistad i Sverige.

Texten i faktarutan är kopierad från Nordens Arks hemsida med tillstånd av Tom Svensson på Nordens Ark. Läs mera på www.nordensark.se

Arne Berneklint,

född och uppvuxen i Stockholm. Började fotografera på slutet av 50-talet. Fick en lådkamera av min morbror. Nu för tiden fotograferar jag mest natur i olika former, gärna djur och landskap. Med i Biofoto ett 10-tal år.

Kungliga Nationalstadsparken

Kungliga nationalstadsparken har alltid betytt mycket för mig. Det är en oas mitt i storstaden med ett fantastiskt rikt djur- och fågelliv. Ett hundratal fågelarter häckar i området och bland däggdjuren kan nämnas räv, grävling, mård, mink,

rådjur och bäver. Här finns också över 800 växtarter, drygt 1000 fjärilsarter och en bra bit över 1200 skalbaggsarter. Med andra ord ett paradiset för en naturfotograf!

Text och foto Thomas Atterdal

Jag har alltid fotograferat mycket i nationalstadsparken, så när Henrik Waldenström på Världsnaturfonden WWF kontaktade mig om att göra projekt ihop för att lyfta fram just det lokala djur- och fågellivet, kändes det mycket bra.

När sedan kronprinsessan Victoria och prins Daniel gifte sig skänkte Världsnaturfonden WWF en stig vid Isbladskärret på Djurgården i bröllopsgåva till brudparet. Stigen döptes till Kronprinsessan Victorias och Prins Daniels Kärleksstig och är öppen för allmänheten.

Längs med stigen satte Världsnaturfonden WWF i samarbete med Kungliga Djurgårdsförvaltningen upp skyltar upp med text och bilder på djur och fågelliv i området. Vi arbetade mycket med bildurvalet och det var roligt att de valde att ha mina bilder på alla skyltar och i broschyren. Extra roligt var att som naturfotograf bli inbjuden som hovfotograf vid invigningen. Normalt sett är det väldigt lugnt när jag är ute och fotograferar där men nu kryllade det av svenska och tyska damtidningsfotografer. Och de har vassa armbågar. Och tunga bakar.

Säpo höll naturligtvis undan fotograferna men när jag såg gräsandsungarna komma upp på bryggan mot Victoria så dök jag ned mellan livvakterna för att få en bra vinkel. Tvekade väl någon sekund då jag inte direkt hade de normala fotokläderna utan mer kostymstil, men lade mig ändå ned på marken. Hann få några bilder innan alla fotografer stormade fram och tryckte undan Säpo folket för att få samma bild. Insåg då också att en hyggligt stor tysk fotograf var mer rädd om kläderna när han satte sig på min rygg för att få sin bild. Det var lite svårt att koncentrera sig med en stor tysk på ryggen...

Kronprinsessparet har sedan bosatt sig på Haga slott i Hagaparken, som också är en del av nationalstadsparken

Kronprinsessan Victoria matar gräsandsungarna

I förgrunden ses utkanten på Djurgården som är en del av nationalstadsparken

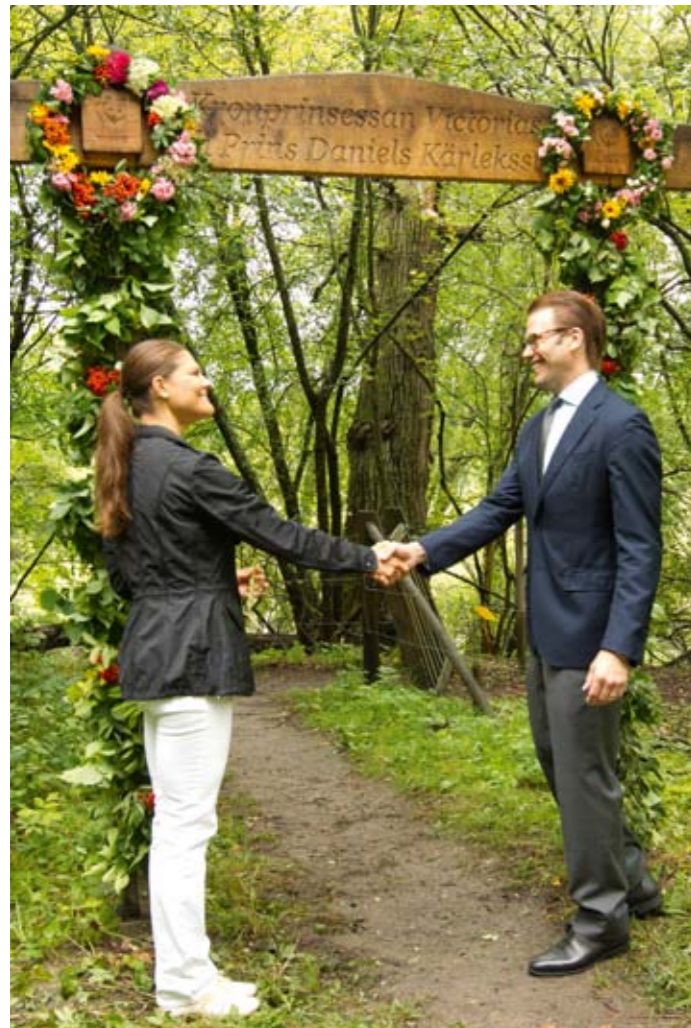
Kungliga nationalstadsparken (f.d. Ekoparken) är världens första nationalstadspark och instiftades 1995. Nationalstadsparken ligger mitt i Stockholm och är lika stor som innerstaden och är Stockholms största – och Sveriges mest besökta – grönområde.

Naturfotograf Thomas Atterdal

Vilda djur, fåglar och natur är mina favoritmotiv. Jag tycker om fotografier som berör och som förmedlar en närhet eller ett speciellt ögonblick.

Som fotoguide är jag med på de resor som Focus on Wildlife (www.focusonwildlife.se) arrangerar. Vi reser i grupp och fotograferar bl.a. vilda vargar, björnar, järvar och örnar från fantastiska gömslen i den nordiska vildmarken. Fokus är på att deltagarna ska få sina egna drömbilder med sig hem! Jag har ställt ut på Vildmarksmässan på Stockholmsmässan på Stockholmsmässan de senaste åren. Sedan år 2010 arbetar jag tillsammans med Världsnaturfonden WWF och Henrik Waldenström i projekt som rör Kungliga nationalstadsparken – som är en fantastisk oas med ett rikt djur och fågelliv – mitt i Stockholm!

Berguv

Djur- och fågelmöten i Nationalstadsparken

Bland alla fågelarter i nationalstadsparken är berguven och kattugglan något av favoriter för mig. Kattugglorna trivs väldigt bra i ihåliga gamla ekar och på Djurgården finns det gott om gamla ekar och därmed ett av Sveriges tätaste bestånd av kattugglor.

Alla ekar i Sverige tillhörde förr i världen staten. Bakgrunden till att så många ekar planterades var att virket skulle användas till krigsfartyg och det gick åt ca. 2 000 ekar till ett fartyg. Under åren 1823-1833 sattes 300 000 ekar på Visingsö i Vättern och ekollon till detta projekt hämtades på Djurgården. För att säkerställa att ekarna inte fälldes av vanligt folk var det dryga böter första och andra gången och vid tredje förseelsen t.o.m. dödsstraff på att fälla en ek. Tack vare det har vi ännu gott om ekar som är flera hundra år gamla och värddar åt både kattugglor och en mängd insekter.

Jag tycker om fotografier som berör och som förmedlar en närhet eller ett speciellt ögonblick. Många fina djur och fågelmöten har det blivit över åren i nationalstadsparken. En tidig morgon vid Isbladskärret när jag fotograferade tofsvipor som höll på att para sig, fick jag se en tofsvipa som drog iväg mot kanten av kärret. I kärret var det ett antal vitkindade gäss med ungar som vilade vid vattenkanten. Där jag stod på bryggan såg jag att tofsvipan flög mot en räv som kom smygande bakom en liten kulle mot de vitkindade gässen. Gässen kunde inte se räven medan jag som stod lite högre upp kunde följa varje steg räven tog. Räven smög sig allt närmare och när den precis skulle anfalla kunde jag se på ögonen hur fullpumpad den var av adrenalin. När räven anföll gick det väldigt fort och den högg snabbt en gåsunge och alla de andra gässen flydde mot vattnet. Räven

Rådjur trivs under de gamla träden

Bävrarna har kommit flyttande till Djurgården från Lidingö

vände sig då väldigt oväntat om och spanade åt andra hållet och när jag ställde om skärpan såg jag att en unge sprungit åt fel håll och det hade räven upptäckt. Räven skyndade iväg i gräset och när jag sedan såg den igen hade den två gässlingar i munnen. Efter den lyckade jakten försvann räven upp i skogen till de egna ungarna som väntade i lyan.

Text och foto Thomas Atterdal

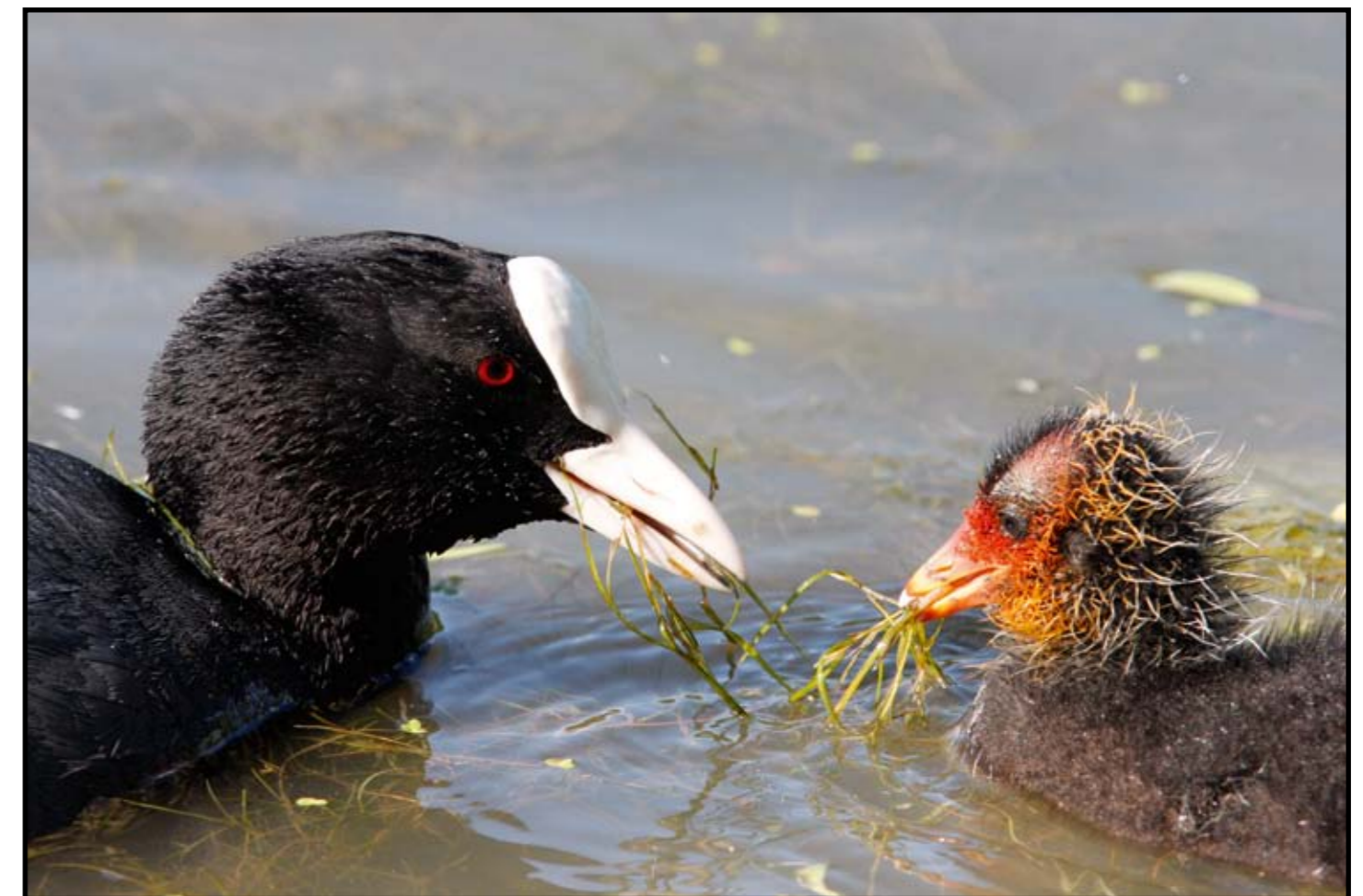

Även i en stadspark uppför sig djur som djur, äta eller ätas. Ungarna vänter i lyan

Knölsvansunge putsar sig

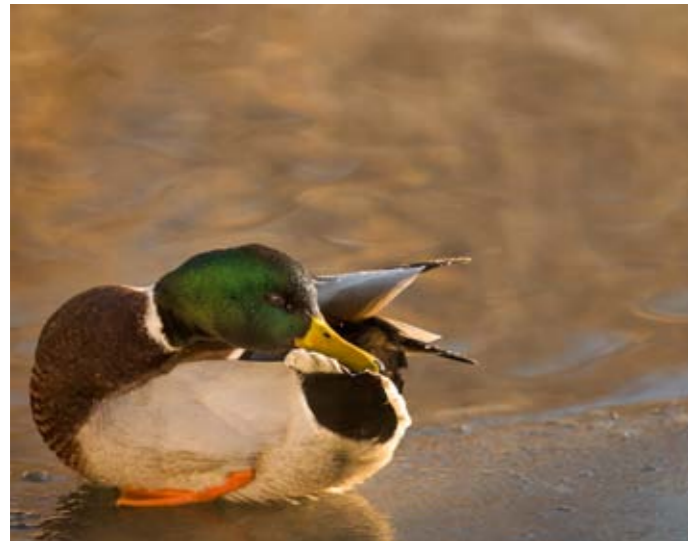
Med ett utseende som endast en mor kan älska

Råstasjön – hotat fågelparadis

Jag tittar ut och ser att termometern visar -16 grader, solen börjar gå upp och snön ligger vit på marken. Jag packar min fotorygsäck och fyller termoserna

Jag älskar ljuset under vintern men är inte ute efter sällsynta arter utan gillar att gå runt sjön och bara njuta. Änderna är verkligen vackra i detta fina ljus.

med hett kaffe, klär mig varmt i många lager och beger mig till Råstasjön, ett av mina favoritställen som inte ligger långt ifrån min bostad

Text och foto Anki Hammar

Vid fågelmatningen är det inte bara fåglar som äter; rådjuren står bara ett par meter från dig och är ganska orädda trots flera fotografer och andra åskådare på stigen alldeles bredvid. Ekorrar och en och annan råtta kan man också stöta på!

Hägrarna som vintertid flyttat från Isbladskärret på Djurgården står som fina modeller på isen.

Vattenrall

Råstasjön är det enda stället i Sverige där du kan få se den fina vattenrallen nära människor. Den lilla fågeln går obekymrat och letar mat några meter från gångstigen, där både barnfamiljer och motionärer går och springer förbi. En hel del fotografer slåss också om bästa platsen för att komma hem med en fin bild på rallen. En vinter för två år sedan var det folk som kom enbart för att hacka hål på isen i det lilla vattendrag där rallen brukar hålla till, så att den skulle klara sig. Beundransvärt!

Här sitter också ofta rödhaken i fint ljus under vintermånaderna

Rödhake

Tyvänn planerar Solna kommun att bygga lägenheter nära sjön, vilket har lett till ett stort engagemang från tusentals medborgare att försöka stoppa planerna. Om bygget genomförs riskerar fågellivet att försvinna och den rödlistade mindre hackspetten och vattenrallen hotas.

Hackspett vid fågelmatningen

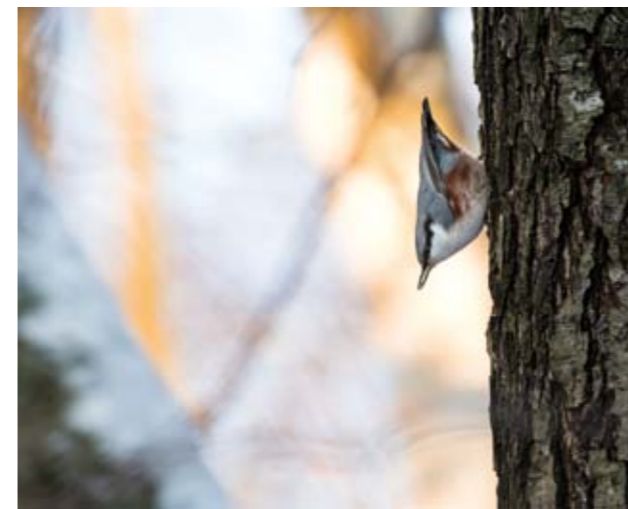

Skrattmåskolonin

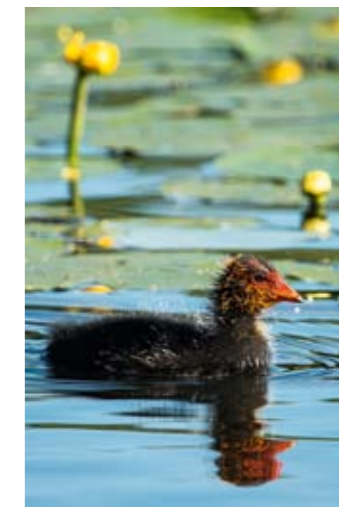
Men det är inte bara vinterfågeln som gör Råstasjön spännande. Under häckningstider finns också en stor skrattmåskoloni. Där häckar upp emot 400 par som med sin blotta närvaro gör att andra arter, som doppingar och änder, trivs i det skydd skrattmåskolonin utgör.

På våren är också sothönans ungar alldeles underbara. Deras röda huvuden tillsammans med det blå vattnet och de gula näckrosorna är en fröjd att se och härligt att kunna ta sig en fika tillsammans med dessa ungar.

Nötväcka vid fågelmatningen

Unge, Sothøna

Anki Hammar
www.ankihammar.se
 Jag har fotograferat sedan tonåren, sedan min första digitala systemkamera inköptes 2004 har naturen varit min främsta inspirationskälla. Sedan ett par år tillbaka har också fåglar fångat mitt intresse. Jag besöker gärna olika nationalparker och naturreservat runt om i Sverige. Att få tillbringa tiden ute i naturen tillsammans med kameran är som balsam för själen

Södra Öya

Kust och Hav

Jag har varit intresserad av fotografi sedan barnsben, och sen jag flyttade ner till Torö från Falun 1998 så väcktes intresset för skärgården. Klippor och vatten är mitt absoluta favoritmotiv, då jag gillar den lite hårdare och kargare miljön.

Örudden på Torö är favoritplatsen där jag har tillbringat otaliga soluppgångar och solnedgångar med kameran, och där finner jag något nytt motiv varje gång jag kommer dit. Det är öppet hav rakt söderut där jag brukar hålla till, och med lite sydliga vindar så blir det fin fart på vågorna vilket jag gillar skarpt. Under sommaren blir det inte så mycket fotografering för min del, gillar inte att kliva upp kl 02:00 för att vara på plats när ljuset kommer.

Däremot framåt slutet av augusti fram till mitten av maj, då åker jag ut så ofta det bara går. Speciellt vintertid med snö, is och 10-15 sekundmeter sydlig vind, då kommer dramatiken i bilderna. Och vid dom tillfällena mår jag som bäst, helt ensam vid klipporna med röd näsa och frost i skägget.

Sedan så har vi ett av Sveriges bästa surfingställe, Torö Stenstrand som ligger ett stenkast från Örudden. Där

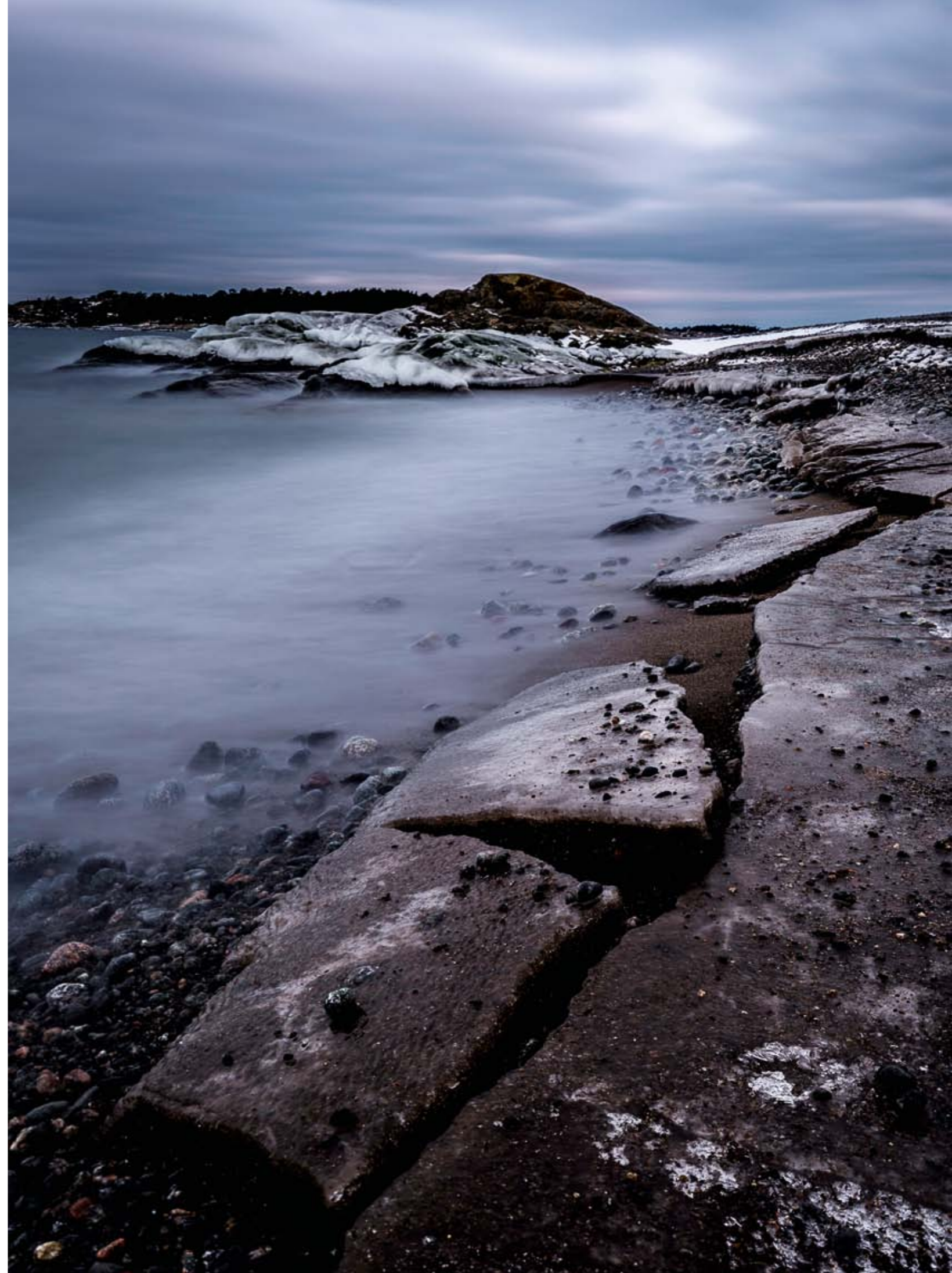
Text och foto Håkan Sundström

kan man beskåda surfare, vindsurfare och kitesurfare då vindarna friskar i, men jag brukar undvika dessa då jag söker efter rena landskapsbilder.

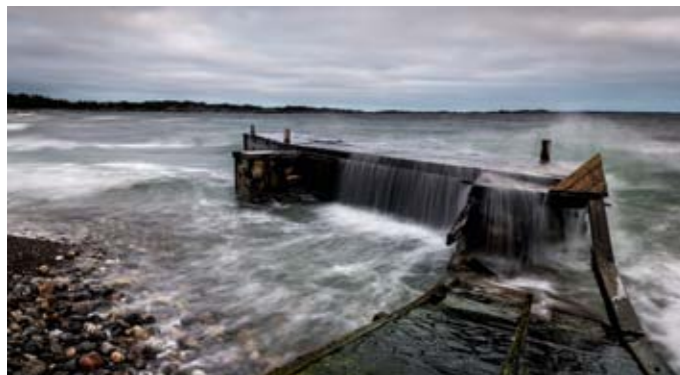
Ett annat ställe som ligger varmt om hjärtat är Öja, med Landsorts fyr. Dit brukar jag åka ett par gånger per år, och då i okt-nov för att få lite höststormar, och i mars för att försöka få lite vinterbilder. Brukar bo på vandrarhemmet där ute fredag-söndag då jag åker dit, och det tar ca 25 minuter med båten som går från Ankarudden.

Senast jag var dit var i mars 2014, tyvärr ingen snö men rejäla vindar var det. Hårda vindar cirka 20 sekundmeter hela helgen, helt underbart i mina ögon sett. Sen att man kan bli duschad av östersjövatten fastän man står på en klippa 6 meter över havsnivån,

Vinter och kallt på Örudden

Gammal Brygga på Torö Stenstrand

vilket jag blev den helgen hör väl till äventyret (och till medresenärernas stora glädje).

Till skillnad från Örudden som har en flack strandkant, så har Öja's strandlinje en desto mer hård terräng. Det kan vara rejält halt i gryningen då man klättrar omkring vid klipporna, men belöningen kommer då man når ner till de lägre regionerna där klipporna möter vattnet.

Nyårsafton på Örudden

Hårlig morgon vid Örudden

Håkan Sundström, Biofoting sedan 2011.

Är 50 år, och jag flyttade från Falun/Dalarna 1998 till Torö i Nynäshamns kommun där jag nu är bosatt. Mitt fotointresse började i tidig ålder och det är landskap och natur som gäller för min del.

Framför allt kust, klippor och vatten, men gillar även de svenska och norska fjällen.

Månens nedgång vid Örudden

Örudden i morgonljus

Att bli ett med naturen

Ett med naturen är för många av oss ett bekant uttryck. Ett sätt att röra sig och vistas i naturen som jag eftersträvar. Att vara i naturen nära vilda djur och förbli oupptäckt är min stora passion och något som kräver både kunskap och

tålamod. Detta kan till stor del underlättas med viss utrustning och rätt förberedelser. Det är ett sätt att fotografera och röra sig i naturen som många gånger kan ge fantastiska upplevelser och en närhet till djuren

Mitt sätt att fotografera vilda djur innebär maximalt camouflaj och en strävan efter att komma så nära som möjligt men att förbli oupptäckt. Allra helst vill jag kunna dra mig tillbaka utan att ha stört djuren alls.

Mycket handlar det om att känna till hur olika arter lever och i vilken typ av terräng man kan finna dem. Att hålla sina sinnen öppna efter tecken på aktivitet så som viltstigar, spillning, nattlegor, gryt och vattenhål är viktigt. Stanna ofta upp och lyssna. Även luktsinnet kan vara till användning då

Text och foto Johan Mörlin

man lär sig känna igen doften från vissa djur som har stark doft som till exempel dovhjort och vildsvin om de rört sig mycket i området nyligen.

Djuren har dessutom olika egenskaper och olika välutvecklade sinnen att ta hänsyn till. Kronhjortens skarpa syn och vaksamhet ställer helt andra krav på dig som naturfotograf än vad till exempel ett rådjur många

gångar gör. Även om rådjuren naturligtvis kan vara mycket vaksamma är de mycket lättare att smyga sig på. Är du stilla och håller låg profil när de tittar åt ditt håll och ditt camouflage är bra har du goda chanser att komma nära så länge vinden är rätt. Vinden... Ja detta naturfenomen kan väl klassas som naturfotografens största fiende näst efter mänsklig exploatering och skövling av naturen. Vi alla känner till det men det kan inte tillräckligt påpekas hur viktigt det är att ta hänsyn till vindriktningen för att undvika att bli upptäckt. Detta är mycket svårt när man rör sig i skogen och inte riktigt vet i vilken riktning man kommer att möta ett djur. Just därför är det viktigt att känna till biotoper och olika miljöer och vad man kan förvänta sig av dem. Att veta vilken miljö som föredras av en art ska påverka ditt sätt att röra dig mot och i området. Något jag lärt mig av alla timmar i skogen är hur viktigt det är med ett bra camouflage. Att smälta in i omgivningen på det sätt ett bra camouflage kan få dig att göra kan ge chanser till upplevelser och bilder man aldrig annars skulle ha fått vara med om med vanliga kläder och ett synligt ansikte. Många naturfotografer anser sig klara sig bra med vanliga kläder och deras egen förmåga att smyga men så kanske de aldrig heller testat ett bra kamouflageställ och märkt vilka fördelar det ger.

När det gäller att kamuflera sig finns det olika typer av plagg. Det plagg som är mest flexibelt i varierande skog och bryter dina konturer bäst är lövkamouflaget. Dessa finns i mängder av modeller och prisklasser. Var dock noga vid valet då de skiljer sig emellan när det gäller hur ljusst eller

mörkt mönstret är. Glöm inte att dölja ditt ansikte också då det är mycket viktigt. Utan dolt ansikte gör inte övrigt camouflage någon större nytta. Detta är något jag testat vid flera tillfällen och skillnaden är stor mellan hur lätt jag blir upptäckt med ett dolt ansikte mot ett synligt. Canons vita objektiv syns mycket väl i skogen och det är viktigt att dölja dem då du dessutom vill röra kameran när du följer viltet. Även svarta större objektiv upptäcks lätt vid rörelse.

Jag har använt allt från en grön strumpa där jag klippt hål i ena änden för att kunna trä över objektivet till köpta överdrag i olika mönster som är tillverkade för att passa specifika objektiv.

Att kamuflera händerna är också viktigt då man rör dem en del för att manövrera kameran och justera inställningar. Jag använder emellanåt också en spray som ska ta bort mänsklig doft. Det finns dels produkter för att spraya på kläderna och även andra för att spraya direkt på kroppen. Det finns tester som ska bevisa deras funktionalitet men det är svårt att säga hur mycket dessa produkter hjälper då konkreta jämförelser med vilda djur är svåra att iscensätta. Jag rör mig gärna mycket när jag är i skogen för att fotografera och varierar mellan att smyga vaksamt och sitta stilla med jämna mellanrum. Något som jag ofta gör framgångsrikt är att klättra upp en liten bit i ett träd. Det räcker med ett par meter vilket gör att du ändå kan få en bra fotovinkel. Många däggdjur förväntar sig inte fara ovanifrån och de kan komma oerhört nära utan att upptäcka dig. Vid ett tillfälle satt jag på en gren och ett

rådjur passerade så nära under mig så att jag hade kunnat böja mig framåt och klappa det på huvudet. Mina upplevelser med vilda djur på nära håll har varit många. Vid två tillfällen har talgoxar landat på mitt knä när jag suttit nedsjunken mot ett träd i väntan. De djur jag haft inom tre meter är bland annat rådjur, dovhjort, vildsvin, räv och grävling. Vid ett tillfälle kom en grävling fram hela vägen till min fot innan den märkte mig och förskräckt sprang iväg.

Listan kan göras lång med tillfällen som jag varit riktigt nära djuren men den toppas nog ändå av en lustig händelse med en fälthare jag såg en bit bort på en skogsväg. Jag stod helt öppet på vägen och det fanns inte tid till att försöka gömma mig i det högre gräset i vägkanten då haren med jämna mellanrum tog raska steg mot mig. Att försöka gömma mig i diket riskerade istället att grenar brutits vilket hade påkallat mer uppmärksamhet från haren. Jag kröp istället ihop sakta och satt helt stilla. Haren närmade sig och det var uppenbart att den inte hade sett mig. Jag släppte inte ögat från sökaren förrän jag märkte att autofokusen inte längre fungerade. Detta var med mitt 70-200mm vilket innebär att haren då var närmare än 1,2m då detta är närgränsen för objektivets autofokus. När jag försiktigt tittade på sidan om kameran satt haren vid min fot och tvättade sig. Jag höll andan och satt så stilla jag kunde men med ett rejält leende på läpparna av den fantastiska situationen. Haren tog sedan några steg längs mitt ben för att till slut nyfiket stoppa in hela huvudet och en del av kroppen under mitt böjda ben. Hej på dig du sa

jag varpå haren förvånat tittade upp på mig och sprang sin väg.

Många kan anse att det verkar överdrivet med kamouflagelkläder och är vana att framgångsrikt röra sig i skogen utan att använda denna typ av extremare plagg. Självklart kan man göra det men skillnaden är påtaglig när man kommer riktigt nära. Det är de sista metrarna man vinner med ett bra camouflage och det är just att få vara inom dessa metrar som jag tycker är så fantastiskt. Känslan av att vara så nära så att du hör djuret äta och kanske till och med vara så nära så att du hör hur det andas är vad som får mig att gå på gång vilja bli ett med naturen.

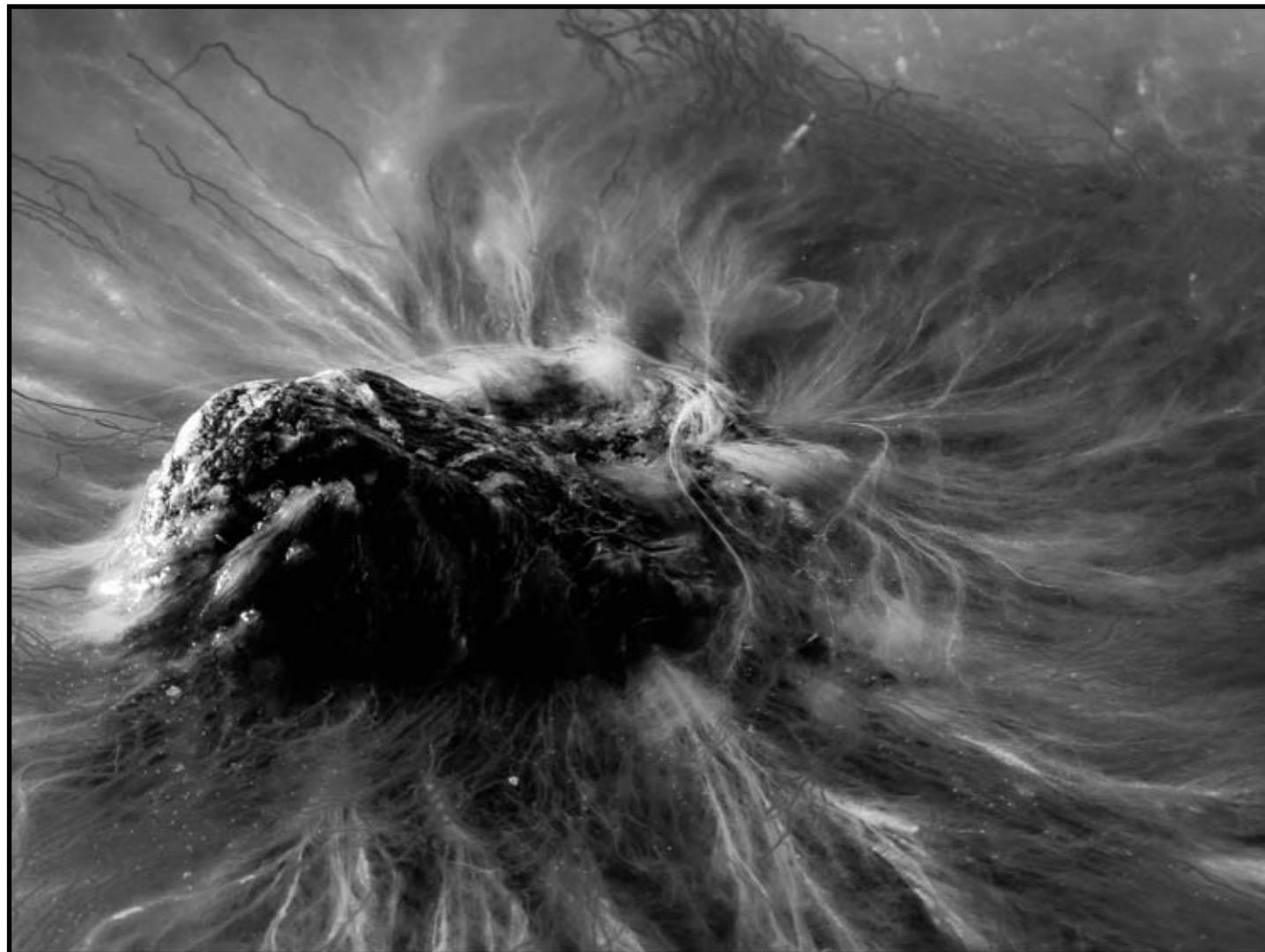

Mellan fantasi och verklighet

Jag lockas av det abstrakta fotografiet där betraktaren får tolka bilden. Med mycket experimenterande skapar jag den bild av verkligheten jag ser ute i naturen, det blir min egen tolkning. De abstrakta bilderna kommer mer inifrån, oftast beroende på min egen sinnesstämning, och jag vill få fram en känsla i bilden, inte enbart förmedla det jag ser.

Text och foto Roland Skjöldblom

Abstrakta bilder kan ju skapas var som helst. Motiven finns överallt, det går att återvända till platserna flera gånger och jag behöver inte åka till världens alla hörn för att ta mina bilder utan det går lika bra att fotografera hemmavid.

Ute i naturen är det enkelt att hitta motiv och det tar lång tid innan jag tycker att en plats är färdigfotograferad. Vissa platser besöker jag flera gånger om året, för att få variation i bilderna. Det kan röra sig om en fors, skogen, havet eller ängsmark. Den abstrakta bilden baseras på känsla och är ingen ren dokumentärbild. Det är spännande och utmanande att frånga traditionella mönster och istället vädja till betraktaren.

Jag fotograferar nästan alltid på tidiga morgnar. Väckarklockan ringer tidigt, och fotoutrustningen är framtagen redan kvällen innan. Den eventuella morgontröttheten är som bortblåst när jag väl kommit upp ur sängen. När jag ger mig iväg är det nästan alltid

mörkt men snart visar sig gryningen från sin bästa sida. Inspiration och fantasi frigörs i naturen och bildidéerna flödar.

Ute i naturen ser jag mönster och figurer. Det kan vara en märklig form på en stubbe, trädgren eller helt enkelt en glänta i skogen som ser inbjudande ut. Kanske dyker ett rådjur eller hare upp mellan träden. Jag vet aldrig vad jag får se och det är en del av tjusningen med att vara ute i gryningen. Jag tar mig alltid tid, det går inte att stressa fram bilder, då blir det oftast inget bra resultat. Det är ren avkoppling och balsam för själen att vara ute i skogen och vara kreativ med kameran.

Det finns inga riktlinjer för att skapa bra abstrakta bilder, det gäller bara att använda sin fantasi och naturen som grund. Oavsett var jag befinner mig kan jag fotografera abstrakt.

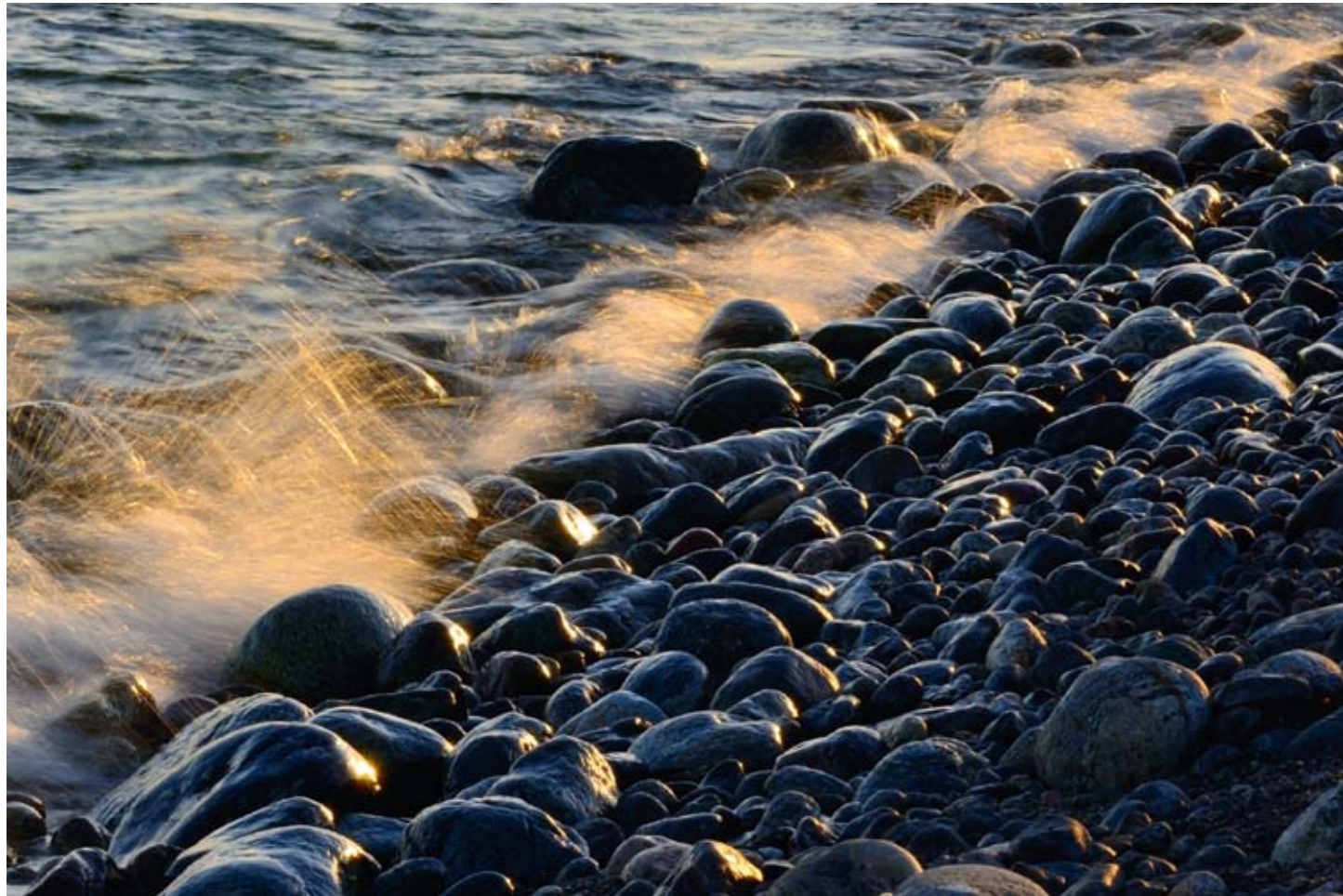
Samtliga bilder som är med här har jag fotograferat i Stockholms län.

Roland Skjöldblom:

Uppvuxen i de stora skogarna i norra Sverige och bosatt strax utanför Stockholm. Jag fotograferar landskap, makro och djur och min passion för foto och naturen har tagit mig till många exotiska platser runt om i världen, platser som jag kanske aldrig fått uppleva annars. Jag fascineras ofta av den abstrakta bilden, som jag känner utvecklar mig mycket. Jag fotograferar nästan varje dag och att fånga dagen i bild och njuta av den är en viktig del av mitt liv. Blog: www.rskoldblom.wordpress.com

Motljuset framhäver både vattnet och stenarna. Lagom bländare för både skärpedjupets och diffraktionens skull. ISO-värdet justerades så att slutartiden blev lagom för vattnet. Inga störande detaljer i hörnen.

Checklista för bättre bilder

Skillnaden mellan proffs och amatörer är att proffsen nästan alltid får bra bilder medan amatörer endast ibland får det. Beror det på deras utrustning? Nej, snarare på erfarenhet och noggrannhet. Här kommer en checklista för bättre bilder varje gång, i alla fall tekniskt. Motiv och komposition får vi ta en annan gång.

Ljuset

Det är ljuset som gör bilden, inte bara rent tekniskt utan ljusets karaktär påverkar bilden enormt. Har man möjlighet ska man absolut fundera på vilken sorts ljus som passar bäst för bilden. Medljus, motljus eller sidljus? Skarpt riktat ljus eller mjukt diffust ljus? Genom

att fotografera i olika ljus ändrar vi genast bildens utseende. Den noggranne fotografen har givetvis koll på väderprognosen. Även solens upp- och nergång samt vilken riktning solljuset har vid olika klockslag bör man ha koll på. Karta och kompass kan vara bara att ha med sig ut.

Vitbalans

Använder man RAW och ställer vitbalansen i framkallningen spelar det inte så stor roll vilken vitbalans man har i kameran. Fotograferar man däremot i JPEG är det desto viktigare. Även om moderna kameror har en väl

fungerande automatik finns det situationer där det ofta blir fel. Speciellt gäller detta i skogen där de fina gröna nyanserna riskerar att förloras. Även de varma färgerna på morgon och kväll kan förloras med automatisk vitbalans. Lösningen är att i dessa fall ställa in en fast vitbalans. Varför då inte permanent ställa in vitbalansen på solsken? Då blir det som att fotografera med diafilm. Varma toner blir verkligen varma och blåtoner förblir blåtoner. De små skillnader i ljusets färg som uppstår under dagen, t ex i mulet väder kan man enkelt justera i efterbehandlingen, även för JPEG-bilder.

Perspektiv och bildutsnitt

Perspektivet är det vi styr genom att flytta kameran i förhållande till motivet. Det har så stor inverkan på bildresultatet att vi inte kan lämna det åt slumpen p.g.a. lathet, d.v.s. att ta bilden där vi råkar stå när vi ser något. Förflytta dig i sidled, djupled och höjdlid till det känns rätt. Först därefter kan du fundera på bildutsnittet, d.v.s. vilken brännvidd du ska använda. För landskapsbilder är faran att man tar med för mycket vilket gör att allt blir litet i bilden. För detaljbilder är faran i stället att man tar med för lite så att miljön går förlorad.

Fokusering

Det kan tyckas som den enklaste sak i världen att få till skärpeinställningen med en autofokuskamera. Riktigt så enkelt är det dock inte. För rörliga motiv gäller det att lära känna sin kamera och dess olika autofokusinställningar ordentligt och sedan öva mycket. För stillastående motiv kan man utnyttja live view och förstorat utsnitt för att säkerställa att skärpan är exakt rätt inställd. På tal om autofokus så ser man väldigt många bilder där fotografen använt mittersta fokuspunkten, fokuserat på huvudmotivet och sedan tryckt av. Då blir kompositionen upplevas som lite tråkig.

Bländare

Eftersom bländaren har så stor påverkan på bildresultatet gäller det att välja noggrant. Här kommer några saker att tänka på. Oskarpa ljusa reflexer i bakgrunden? Ja, då måste full öppning användas för att undvika kantiga reflexer i stället för helt runda. Bästa detaljskärpa behövs? Undvik i så fall full bländaröppning på vidvinklar och ljusstarka objekt. Blända inte heller ner för mycket – diffraktionen åter upp skärpan. Speciellt viktigt blir det om kameran har en mindre bildsensor. Undantag är panoreringar – här finns ändå ingen knivskärpa varför man mycket väl kan använda de minsta bländaröppningarna utan att det minskar skärpan synligt.

Slutartid

Välj beroende på hur motivet rör sig. Om du samtidigt behöver en viss bländare får du styra slutartiden indirekt genom ISO och/eller gråfilter. För att frysa snabbt motiv behövs korta slutartider men hur korta? Ja, man får lära sig med erfarenhet eller prova sig fram. Likadant med återgivning av t ex vatten med långa slutartider eller med panoreringar. För denna typ av bilder kan skillnader på endast ett steg vara avgörande för resultatet. Har man möjlighet bör man ta flera bilder och variera slutartiden.

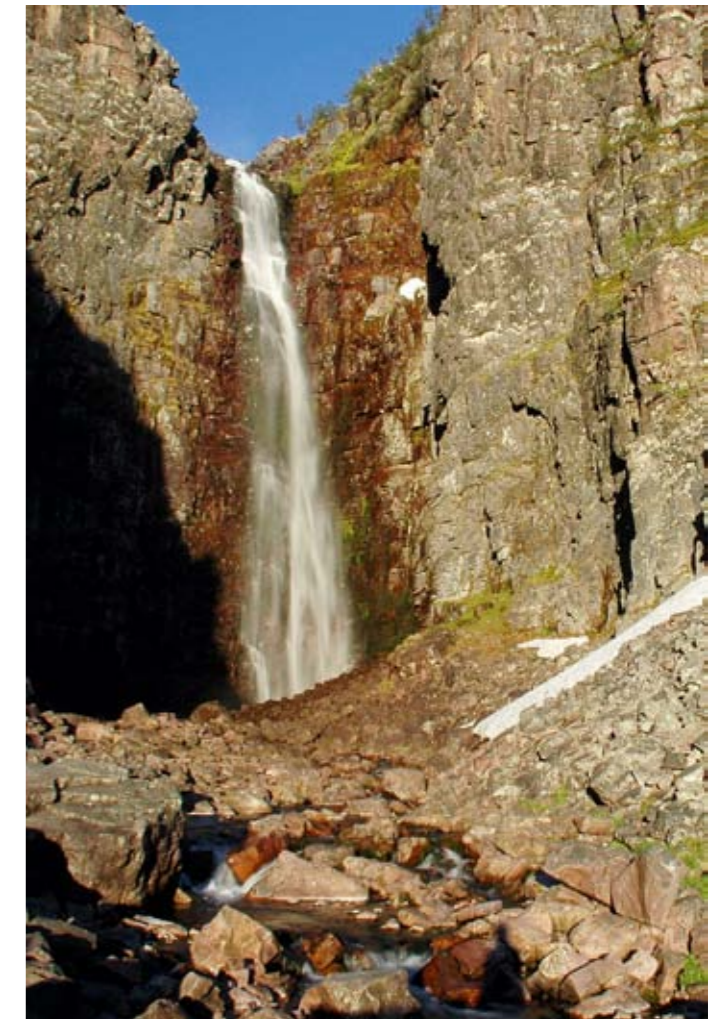
ISO

Moderna kameror har ett stort ISO-omfång där huvuddelen av skalan ger mer eller mindre samma resultat varför man mycket väl kan variera ISO för att få önskad bländare och slutartid. I den nedre ändan kan man på de flesta kameror ställa in lägre än grundvärdet, t ex ISO 50 i stället för ISO 100. Detta ger inte bättre bildkvalitet men kan vara användbart för att ge möjlighet till större bländaröppningar eller längre slutartider. Alla kameror ger sämre resultat (skärpa, färger, tonomfång, brus) vid de högsta ISO-värdena. Var gränsen går för din kamera måste du prova ut själv eftersom det beror på hur bilderna används och delvis på tycke och smak.

Hörnen

Slutligen när man varit noggrann med alla inställningar är det väl bara att trycka av bilden? Nej, en viktig punkt återstår. Kontrollera hörnen på bilden! Det är lätt att missa att man råkat skära av en viktig motivdetalj eller att det finns något oväsentligt men störande i ett hörn. Då är det dags. Klick!

Det är endast i juni före halv sex på morgonen som man se Sveriges högsta vattenfall, Njupeskar, i solljus. Slutartid 1/8 för att få flyt i vattnet och nedbländat för skärpedjupets skull. Här användes bländare 22 vilken inte var rätt med tanke på diffraktionen. De finaste detaljerna har gått förlorade och bilden ser inte helt skarp ut i stort format.

Tekst og foto
Olle Bjernulf
olle@bjernulf.se

Smålom

Torbjørn Pehrson er sydebukken som kastet stafettpinnen så langt at den endte i sørøst Asia og likevel vendte lynraskt tilbake til Akershus fylke. Fotografi har vært en evig stafett for mitt vedkommende, eller sagt på en annen måte, livets maraton.

Gjennom tv kanaler som Animal Planet og National Geographic ble jeg fasinert av hvordan det er mulig å fange nærmest det perfekte øyeblikket på film eller bilder. Det analogbegrepet var vel godt kjent for mange av oss fotografer. Jeg husker godt tiden hvor jeg flere somre jobbet på gårder med å plukke jordbær, moreller, bringebær, gulrøtter og med skjæring av løk, for oppsporing til et Nikon F90X. Teknologien endret seg med stormskritt, og plutselig var vi

i en digital verden hvor Canon G3 var mitt første kamera. Fra forskjellige G'er byttet jeg til Canon 20D. Interessen for foto tok helt av, jeg meldte meg på mange fotokurs, det meste dreide seg om portrett, mennesker og akt. Hovedinteressen min var å arbeide med lyssetting av kroppsformer i akt foto, men den moroen tok fort slutt da min kjære protesterte.

En stor omstilling ble det da naken kropp ble byttet ut med fjær, pels og landskap. Ingenting blir servert på et sølvfat. Den virkelige naturverden hvor lyset spiller en sentral rolle og man må tenke helt annerledes. Naturfotografering av ville dyr, fugler og landskap er utrolig tidkrevende. Alt dette krever et møysommelig forarbeid, planlegging, koordinering og det viktigste av alt tålmodighet.

Mye må klaffe med vær og vind, samt kunnskaper om arter må studeres. Min målrettede og strukturerte mentor var Bjørn Aksel Bjerke, mannen som virkelig har gitt meg mye inspirasjon og tips om den norske faunaen.

Dypt inne i Mysenskogen finnes det flere spennende fotomotiver av smålom, storlom, jerper, orrhaner, tiur og flere til. Utfordringen fra mentoren var at jeg måtte levere situasjoner som motlys, medlys, strølys i action, mating, kurtisering og lignende. Jeg tok imot denne utfordringen. I løpet av tre fotosesonger har jeg forstått at dette blir en evig stafett hvor jeg må holde fast på pinnen til jeg har oppnådd målene.

Det finnes ikke noe bedre enn å ligge alene i skogen når sola synker under horisonten. Det mørknes til, og alt blir så stille.

En liten vanddråpe fra et blad sklir ned og gir klang i vannet. Jeg sovner i takt med mørket. Noen timer med urolig søvn, med full av forventninger lysner det i skogen. Sola skinner gjennom trærne og bryter opp det tykke tåkelaget som ligger som et lokk over vannet. Livet i skogen våkner, fuglene

synger og smålommen er i gang med kurtisering, mating og sine aktiviteter. Bare det å være her med fantastisk opplevelsen, føles det at halvparten av utfordringen jeg ble gitt er fullført. Som en tradisjon i denne stafetten overrekker æren videre til Jørn Hagen.

Årets BIOFOTO bilde

Runde 4, 2014

Da er siste runde i årets fotokonkurranse unnagjort, og det er også siste runde i den formen fotokonkurransen arrangeres på nå. Espen Viker ble den som vant denne runden med bildet «Halen i været» et flott portrett av en noe uheldig gnager. På de neste plassene kom Tommy Andreassen og Oddmund Kjøsnes med henholdsvis et «skremmende møte» med en spekkhogger og «måke».

Juryen bestående av Kai Jensen, Anne Lise Stangenes og Bjørn Egil Brekke ønsker å takke for alle de gode opplevelsene de innsendte bildene har gitt.

Fotokonkurransen i den formen vi nå kjenner den, er arrangert for siste gang. Vi starter en ny fotokonkurranse

til neste år, men konseptet blir kraftig forandret. Da blir det en konkurranse om å samle poeng og oppnå heder og ære gjennom både flittig deltagelse og gode bilder. Vi går ned til en vår- og en høstkonkurranse hvor det kjempes om plasseringer og medaljer i et poengsystem som til slutt fører til oppnåelse av plaketter og en «Hall of Fame» liste på nettet. Det eneste fellestrekket med dagens konkurranseform blir at naturfotografiet skal stå i sentrum.

Men først skal vi avgjøre årets konkurranse og vinnere her blir presentert i neste nummer av naturfotografen.

Ola Arnfinn Loe – tilrettelegger fotokonkurransen.

2. plass: Skremmende møte, foto Tommy Andreassen

1. plass: Halen i været, foto Espen Viker

3. plass: Måker, foto Oddmund Kjøsnes

Norsk NaturfotoFestival

Ski, 20.-22. mars 2015

Foto Asgeir Helgestad

Norsk naturfotofestival ble første gang arrangert 21-23 mars 2014, med fullt belegg og massivt positive tilbakemeldinger.

Rovfluga, foto John Hallmen

Tekst: Magnus Reneflot

Vi har store mål, vi vil jobbe for at Ski skal bli like kjent for å være byen som arrangerer Norsk Naturfotofestival, som Haugesund er kjent som vertsby for Amandapris-utdelingen. Vi vil jobbe for at festivalen vår skal være «den beste» festivalen innen sin sjanger i Europa.

Bilder som synes

Vi planlegger å vise store bilder på alle innfartsveier til Ski og stor utedørsutstilling i sentrum. Vi skal ha visninger i Rådhuset i Ski, kommunens storstue. Det blir også i 2015 spektakulære visninger fra noen av verdens beste innen naturfotorelaterte uttrykk. Vi har knyttet til oss de beste teknikerne innen AV, lyd og lys, og vi har det aller beste visningsutstyret med en fantastisk prosjektor. Å se krystallklare naturbilder og video på 8 meters bredde i en intim kinosal, er opplevelse i seg selv.

Hotell og messe

Thon Hotel i Ski blir vårt festivalhotell med festivalkontor og overnatting for gjester og foredragsholdere. Nytt i forhold til 2014, er at vi har leid hele hotellet inkludert alle møterom, messanin og saler. Her skal det foregå utstillinger

og fotomesse. Alt blir mye mere kompakt. Thon hotel er knyttet sammen med Ski storsenter, landets nest største med mange tusen kunder hver dag. Besøkende på storsenteret kan bare ta heisen ned en etasje så er de på fotomesse. BioFoto, forhandlere, reiseoperatører og andre som vil ha utstillingsstand på messa får eksponert seg på en helt annen måte enn i 2014, da mange syntes messa var for langt unna sentrum og vanskelig å finne.

Festivalmiddagene vil finne sted på ett av Ski sentrums store restauranter. Vi er i forhandlinger med aktuelle steder, det som er sikkert er at prisen og kvaliteten på middagene blir en noe helt annet enn i 2014.

Magasin

Vi skal produsere et festivalmagasin på 64 sider, opplag 10 000 eks, med kvalitetstrykk. Magasinet skal distribueres lokalt i Follo, og gjennom våre hovedsponsorer og eiere (BioFoto og NN) også rundt i hele landet. Det sendes også til andre festivaler i Nord Europa. Vi vil at alle besøkende og deltagere på festivalen skal ha et minne fra festivalen. Det blir mange inntrykk å fordøye i løpet av en hektisk festivalhelg, og budskapene fra utstillere og foredragsholderne fortjener å leve videre.

Vi satset høyt og lyktes meget bra i mars 2014, takket være god planlegging og ikke minst den uvurderlige innsatsen til de mange frivillige som bidro med alt

Høstskog, foto Jan Grahn

Fullmånedans, foto Anne Gundersen

Rattlesnake, foto Tom Dyring

Fishing, foto Kristin Folsland Olsen

fra profesjonell prosjektledelse til å stå vakt på en utstilling. Det var mange blide og overraskede ansikter å se på festivalen, og mange fikk knyttet kontakter med likesinnede de bare hadde lest og hørt om gjennom sosiale medier. Tilbakemeldingene fra de fleste var at foredragene i Rådhussteateret var fantastiske, og at det vil være vanskelig å toppe dette med tanke på fremtidige festivaler.

Programmet

Vår programkomite er nå nesten ferdig med programmet, og vi kan melde om at det bare er å glede seg. Programmet blir minst like bra som i 2014. Vi har nådd vårt mål med å invitere ledende norske og utenlandske fotografer til et

vidtspennende program med forelesninger, utstillinger, konkurranser og andre aktiviteter. I 2015 vil vi ha forelesere fra alle de fem nordiske landene i tillegg til folk fra Frankrike, Tyskland og kanskje Brasil og USA.

Norsk Naturfotofestival skiller seg fra alle andre naturfotofestivaler ved at den i mye sterkere grad fokuserer på stor bredde i det fotografiske uttrykket. All fotografi som omfatter natur er aktuell, og vi søker derfor å ha god dekning av kunsthøyt og eksperimentell fotografi. Dessuten har vi innlemmet natur og dokumentarfilm i programmet, det er vi alene om.

Vi håper å se mange av dere på festivalen.

Full moon feast, foto Audun Rikardsen

PLANLAGTE BLINKSKUDD

Bilde tatt med D810 ©Ole Jørgen Liødren

Gode bilder er ingen tilfeldighet. Planlegging er nøkkelen til å lykkes i å fange blinkskuddene, til å ta de bildene som har det lille ekstra, de bildene som blir husket. Gjennom hele prosessen; fra du visualiserer bildet du drømmer om til øyeblikket er fanget på minnekortet - vil god planlegging, forberedelser og valg av riktig utstyr bringe deg nærmere målet. Eksklusive priser for Bifotos medlemmer. Bruk koden **BIOFOTOQ4. Tilbudet varer til og med 14. desember 2014.**

D810

Med fantastisk bildekvalitet, rask ytelse og videofleksibilitet i full HD overgår det nyutviklede D810-kameraet forgjengeren og leverer en ny standard for opptak i høy oppløsning.

"Bildeegenskaper, ISO-egenskaper, AF-egenskaper, opptakshastighet og video er forbedret, så hva kan man ønske seg mer? Jeg har i hvert fall fått en ny arbeidshest som blir med ut på kommende fotekspedisjoner." Ole Jørgen Liødren, Wildphoto.

Kun Hus 25.999,-
Før 28.790,-

Df

Dette elegante eksemplaret fra Nikon er en unik design av tradisjonell teknologi kombinert med en rekke høyst moderne funksjoner.

Kun Hus 20.999,-
Før 24.985,-

D610

Dette er etterfølgeren til Nikon D600, og kommer med oppdatert lukkermekaniske, og nå med 6 bilder i sekundet. Kameraet har 24,3 megapiksler i FX-format. Svært følsom autofokus med 39 fokuspunkter som gir rask og presis fokusering over hele bildefeltet.

Kun Hus 13.199,-
Før 13.999,-

NIKON CASHBACK
INNTIL **4 100 kr**
Gjelder fra og med 31. desember 2014
Campaign.nikon.no

Kjøp utvalgte Nikon-produkter og få inntil 4.100,- tilbake.
For vilkår og produkter se japanphoto.no

Filter kan utgjøre den lille store forskjellen på bildene dine. Det er en tid for intense farger fra blå himmel og reduserte refleksjoner fra snø og vann. Andre ganger er det ekstra lange lukkertider og silkemykt vann som gir det uttrykket i bildene som du ønsker. LEE Filter oser av kvalitet. Hvert filter håndlages og kontrolleres før det forlater fabrikk. Vi har et stor utvalg av filter fra LEE. For fullt sortiment se jppro.no eller japanphoto.no

LEE Seven5 Starter Kit
899,-
Før 999,-

LEE DSLR Kit
1.899,-
Før 2.199,-

LEE Big Stopper
999,-
Før 1.299,-

SW-150 Filter Holder
Designet spesielt for å brukes på Nikons 14-24mm objektiv.

100mm System
Filtersystemet som kan tilpasses de fleste objektiver. LEE har et bredt utvalg av adapterringer slik at systemet kan brukes på ditt objektiv.

Seven5Micro Filter System - serien som er laget for kompakte systemkameraer.

Bestill på jppro.no eller japanphoto.no

OSLO: Byporten Shopping • Bogstadveien 23 (PRO butikk) • Lambertseter Senter (pick-up) • Tveita Senter (pick-up) • BERGEN (PRO butikk): Olav Kyrres gate 41 • DRAMMEN: Nedre Storgate 10
FREDRIKSTAD: Farnmannsgate 1 • HAUGESUND: Haraldsgaten 9A (Inng. Strandgaten) • KRISTIANSAND: Henrik Wergelandsgate 11 • LILLEHAMMER: Storgata 61 • MOSS: Prinsensgate 6
PORSGRUNN: Storgata 101 • SANDNES: Langgata 15 • Kvadrat: Gamle Stokkav. 1, L-85 • SANDVIKA: Claude Monnets allé 24 • SKI: Torgveien 4 (Vis å vis Ski Storsenter)
STAVANGER (PRO butikk): Soregaten 21 • STRØMMEN Storsenter: Stasjonsveien 6 • TRONDHEIM (PRO butikk): Munkegaten 35 • CLITY Lade • TØNSBERG: Fayesgate 5

Livets Årstider

Fotograf, designer og biofoto-medlem Lars Rudebjer har gått sammen med skribent Per Eriksen om å lage en bok som følger naturen gjennom årets skiftninger. Fra vårens første spirer, gjennom sommerens fargeprakt, til høstens fallende løv og vinterens snødekte landskaper, lar Lars Rudebiers nydelige fotografier oss komme tett på naturen, mens Per Eriksens korte tekster leder til ettertanke og undring.

Dette er en gavebok som passer til mange anledninger, 144 sider i farger.

PER ERIKSEN er prest, skribent og forfatter. Han har skrevet flere bøker, og har blant annet vunnet den norske dagspressens journalistpris.

Boken er utgitt både på norsk og svensk. Det svenske forlaget heter Votum og det norske Inspirasjon forlag.

LARS RUDEBJER har arbeidet som frilans illustratør siden 1989. Han har illustrert mer enn 35 barnebøker publisert i ti land, og et stort antall skolebøker for norske og svenske forlag. I «Livets Årstider» debuterer han som fotograf.

Test av Photo Clam stativ

Under sterk kulde får man virkelig svaret på om fotoutstyret holder mål. I vinter hadde jeg med meg et nytt karbonstativ av fabrikatet PhotoClam, utlånt av Kikkertspesialisten. Stativet, som er den kraftigste modellen som er å få tak i, hadde fungert godt hjemme på fastlandet og jeg ønsket å prøve det på Svalbard.

Godt vant til en stor modell Gitzo i metall, er det ikke bare å bytte ut. PhotoClam-stativet er en billigere løsning, men virket solid og bra. Erfaringer med andre stativer som for eksempel Feisol, viste at spesielt skruingene på beina ikke holder i kulde. Et bein siger alltid ned, til stor

irritasjon når fjellreven eller bamsen passerer forbi. Jeg opplevde faktisk det til og med under fotografering av isbjørn ved Van Mijen fjorden året før.

Stativet er laget slik at det leveres med standard lengde pigger som kan erstatte gummien på hvert bein, i tillegg kan man kjøpe med lengre pigger til bruk spesielt i snø og is. Jeg har alltid brukt slike pigger og føler meg avhengig av det. Det gir alltid et mer stabilt oppsett av stativet med disse piggene på. Dette stativet har heller ikke midtstolpe, og det kan brettes ut maksimalt slik at selve midtdelen når helt ned på bakken. Skruingene for å justere beina er svært behagelig. Man slipper å ta i så man blir blå for å skru til eller opp.

Stativet fungerte helt feilfritt både under bruk på fastlandet og spesielt på Svalbard i 15-20 ° minus. Jeg er blitt permanent eier av dette stativet. Selv om jeg fortsatt har min store Gitzo i metall og en liten Gitzo i karbon, er dette stativet blitt det jeg bruker mest. Jeg er spent på om holdbarheten er bra nok, noe jeg har tro på så langt. Stativet anbefales den som ser etter et lett, robust og funksjonelt karbonstativ!

Tekst og foto Svein Wik

www.sveinwik.com

Gjelder til og med 31. desember 2014
NIKON
CASHBACK
 INNTIL
4 100 kr

campaign.nikon.no

Stavanger foto

Kjøp utvalgte Nikon-produkter hos Stavanger foto og få inntil 4 100 kr tilbake*

Ett FX-objektiv – inntil 1 640 kr tilbake

To FX-objektiver – inntil 3 280 kr tilbake

To FX-objektiver + ett kamerahus – inntil 4 100 kr tilbake

www.stavangerfoto.no

Lars Hertervigsgt 3b, 4005 Stavanger | tlf 51 52 10 20 | post@stavangerfoto.no

*TILBUDET GJELDER FØLGENDE PRODUKTER

1 640 kr tilbake: AF-S NIKKOR 24mm f/1.4G ED • AF-S NIKKOR 35mm f/1.4G • AF-S NIKKOR 58mm f/1.4G AF-S NIKKOR 85mm f/1.4G • AF-S NIKKOR 14-24mm f/2.8G ED • AF-S NIKKOR 24-70mm f/2.8G ED AF-S NIKKOR 70-200mm f/2.8G ED VR II • AF-S NIKKOR 80-400mm f/4.5-5.6 G ED VR
820 kr tilbake: AF-S NIKKOR 16-35mm f/4G ED VR • AF-S VR 70-200mm f/4G ED VR
410 kr tilbake: AF-S Micro-NIKKOR 105mm f/2.8G IF-ED VR II
 Hvis du dessuten kjøper et av følgende kamerahus får du ytterligere 820 kroner tilbake:
 D4S • D810 • D750 • Df • D610

Tilbudet gjelder disse utvalgte FX-objektiver og kamerahus ved kjøp før 31. desember 2014 eller så langt lageret rækker. Maks to objektiver og ett kamerahus per kunde. Utvalget kan variere mellom butikken. Registrer kjøpet senest 31. januar 2015 for å benytte deg av tilbudet. Alle kjøp er eksklusive moms. Et forhåndsbetalt MasterCard sendes hjem til deg etter at du har registrert kjøpet på campaign.nikon.no

At the heart of the image

Foto Dagfinn Kolberg

På elgjakt med BioFoto Nordland

Fredag etter jobb sto bilen ferdigpakket klar til dagens kjøretur. Jeg plukket opp Andreas, ett av de ferskeste medlemmene i BioFoto, og satte nesa nordover. På veien møtte vi Dagfinn som slo følge. Spent som jeg var, om vi kom til å finne det vi lette etter, og om at regnet kom til å avta.

Tekst Silje-Mari Karlsen

Første kvelden brukte vi på å se etter elgen. Og vi fant, det ble elgen som resten av helgen ble omtalt som «17-18-19-20? taggern», vi ble ikke helt enig om hvor mange tagger den hadde. Men den lot seg ikke vise resten av helgen, så den er og blir et mysterium.

Da mørket inntraff, fant vi fram hytta og tok kvelden. De som har vært på tur med meg før, kjenner til at jeg ikke er så glad i «bjørnelyder» om natta, og det er sikkert grunnen til at jeg måtte sove på sofaen i stuen, i stedet for å dele soverom med de tre andre som bodde i samme hytte.

Regn i håret

Alarmen innstilt på 04.45. - det var bare å komme seg opp, i klærne og ut. Lørdagsmorgenen regnet det og var relativt kaldt ute. Vi lokaliserte flere elgkuer og kalver, men stor-

elgene lot vente på seg.

Et par spirokser og litt leting senere, fant vi den første med litt størrelse. Men rimelig kjapp i visningen, stakk han fort til skogs.

Rundt kl. 9 dro vi tilbake til hytta, spiste frokost og tok et par timers søvn. Da vi våknet regnet det kraftig, så gentlemennene vi hadde i hytta hælte seg ikke ut. Kvinnfolka måtte ut og hente bilen. Har dere hørt om mange naturfotografer som ikke vil bli våt i håret?

«Det var en morsom tur, og en ny opplevelse. Ble ikke de forholdene jeg hadde håpet på, og ikke så mye elg. Men det å treffe nye personer og samholdet mellom fotografene veide opp for det.»

- Andreas Rafinus Rasmussen.

Fornøyd

Resten av dagen ble brukt til leting, og som kvelden tidligere fant vi.. En 13-tagger og 18-tagger underholdt oss en del, som bildene kanskje viser. Jeg ble bare mer og mer fornøyd. Følelsen av «jakten» og det å finne det man leter etter er helt ubeskrivelig. Man kan ikke bestille disse dyrene, selv om de vanligvis går utfor døra hjemme hos deg. For min del er de kanskje mest en plage i hverdagen da man ikke kommer seg på jobb fordi de blokkerer ytterdøra di. Men her og nå var det fantastisk å se disse dyrene i sitt frie område.

Innimellom letingen fikk vi også sett et rådyr, som poserte fint for oss.

Klokken var vel rundt 21 da vi tok kvelden på nytt på lørdag. Vi visste vi hadde en sjanse til før hjemreise, denne dagen skulle også det i følge værmeldingen bli bedre, og det var på søndags morgen.

04.45 ringte alarmen igjen, denne gangen var jeg enda raskere klar og gira på å dra ut. Siste sjanse, den måtte bli bra. Vi fikk se en god del av de samme dyrene vi hadde sett tidligere, men de holdt seg godt inne i skogen.

Alt i alt er jeg veldig fornøyd med turen. Jeg har lært mye om både elgen og fikk jobbet mye mer med diverse teknikker for å gjøre bildene mine mer interessante.

Jeg håper på flere turer sammen med denne fantastiske gjengen, og gjerne med enda flere biofotinger fra andre kanter av landet

Foto Andreas Rafinus Rasmussen

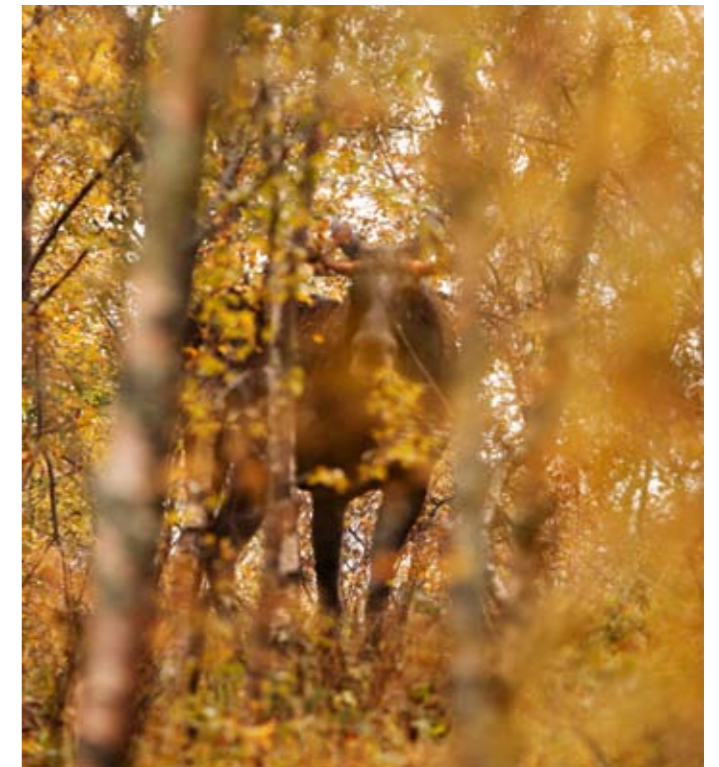

Foto Silje-Mari Karlsen

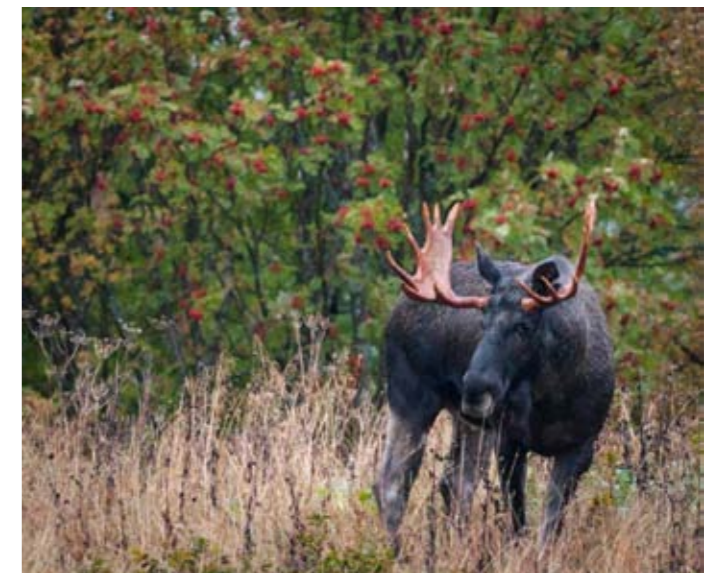

Foto Andreas Rafinus Rasmussen

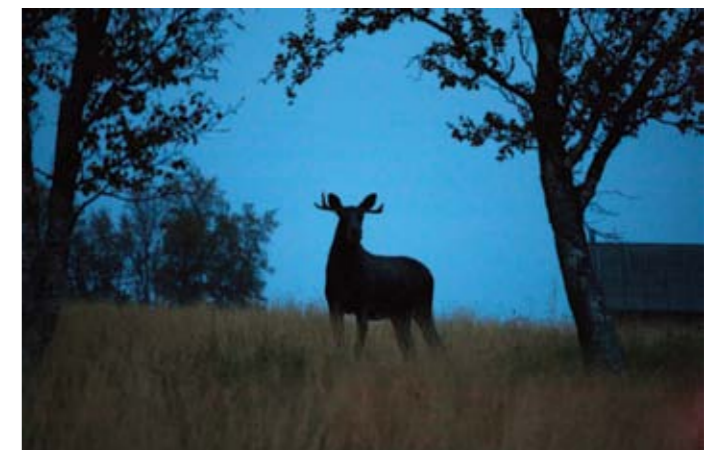

Foto Silje-Mari Karlsen

Nye impulser

Da jeg fikk forespørsel om å skrive en artikkel til Naturfotografen, skal jeg innrømme at det kilte litt i magen. Skal jeg våge meg? Har jeg gode nok bilder? Hva skal jeg skrive?

Vel, det roet seg raskt da jeg spurte om hvilke retningslinjer jeg hadde å forholde meg til. Svaret kom kjapt:

Retningslinjene er enkle: Skriv det du har lyst, legg ved litt flere bilder enn du tror kommer med i artikkelen.

Jeg hadde jo ikke lyst til å la muligheten gå fra meg heller, så jeg takket ja.

Det ble ikke mye soving den natta. Hodet svirret rundt med både tekst og bilder. Så slo det meg. Velg det du elsker mest. Skriv om området hvor du bor og hvilke fantastiske muligheter det er for dyr og natur rett utenfor stuedøra. Velg bilder du har et nært forhold til. Med dette på plass var valget enklere og her er jeg altså.

Navn: Jørn Hagen

Alder: 51 år

Gift, en datter på 18 år samt en ett år gammel boxergutt.

Bosted: Skogbygda, Nes på Romerike (Eventyrbygda) i Akershus

Startet med foto juni 2013.

Nes

Nes på Romerike kalles også for eventyrbygda, og i en innbyggerundersøkelse i 2012 skåret vi bedre enn landsgjennomsnittet på miljø (avfallshåndtering, vannkvalitet, luftkvalitet, støynivå), kultur, idrett samt kommunen som bosted. Geografisk ligger Nes kommune i Akershus. Den grenser i nord til Eidsvoll og Nord-Odal, i øst til Sør-Odal og Eidskog, i sør til Aurskog-Høland og Sørumsund, og i vest til Ullensaker. Nes er også den kommunen i landet med størst kornproduksjon og vi har store skogområder med 168 sjøer og vann, så alt ligger til rette for fugl/dyreliv og flotte naturopplevelser.

Foto-rekreasjon

Min fotointeresse startet juni 2013 i forbindelse med at jeg gikk på en liten smell. Foto skulle være rekreasjon og en måte å få hodet over på andre ting. Roe ned, slappe av og være ute i naturen. At interessen skulle bli så stor og at den etter hvert også skulle bli så viktig for meg, ante jeg ikke da. Har alltid vært mye ute i naturen både med fluestang og kajakk. Har sett mye vakker natur og hatt mange flotte naturopplevelser, men det å se har fått en helt ny betydning.

Jo da, jeg har alltid sett, men nå SER jeg. En liten lysstripe, en mosegrodd stubbe som forvandles til et troll, et lite perfekt utsnitt i en stor helhet. Det har rett og slett åpnet seg en helt ny verden.

Inspirasjon

En ny kick fikk jeg når jeg i sommer besøkte en fotofestival i Säterdalen (Säter i Dalarna, Sverige) helgen 26.-27. juli. «En fotografisk resa i tid och rum» er et samarbeid mellom Säterdalens fotografiska förening og BioFoto Gävle-Dala med Peter Engman som primus motor. En intim fotofestival ute i det fri med mange fantastiske bilder og spennende forelesere. Blant utstillere og foredragsholdere fant man Niklas Virsen (redaktør for Naturfotomagasinets), Jan-Peter Lahall/N, Hans Ersson/N, og Mats Andersson/N, men det var foredraget og bildene til Mats Andersson/N som ga meg frysninger nedover ryggen. Hans måte å formidle natur og dyr på med sine mørke bilder med grov tekstur gikk meg rett i hjertet. Hans formidlingsevne gjennom sine bilder og sin lune fortellerkunst ga meg rett og slett et magisk møte, og jeg forlot Säterdalen full av inspirasjon. For de av dere som ikke har sett bildene til Mats Andersson anbefaler jeg et besøk på hans hjemmeside: <http://matsandersson.nu/>

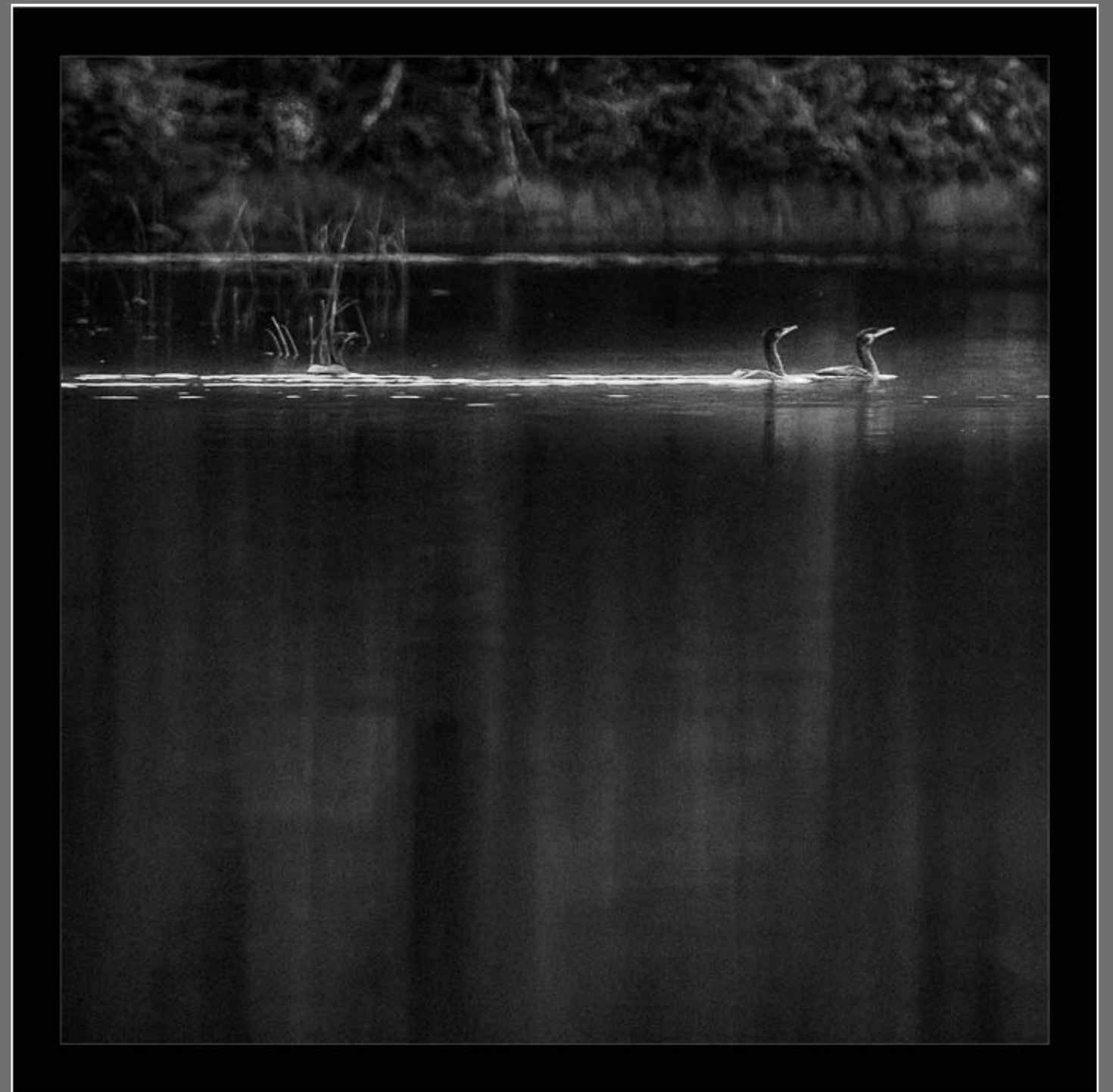
Mine bilder denne gang er derfor et direkte resultat av dette møtet og en type bilder jeg elsker å jobbe med. Jeg liker det mørke og grove, lekenheten til fotografiet, og utfordringen ved å formidle den stemningen/opplevelsen jeg hadde når bilde ble til.

Særpreg

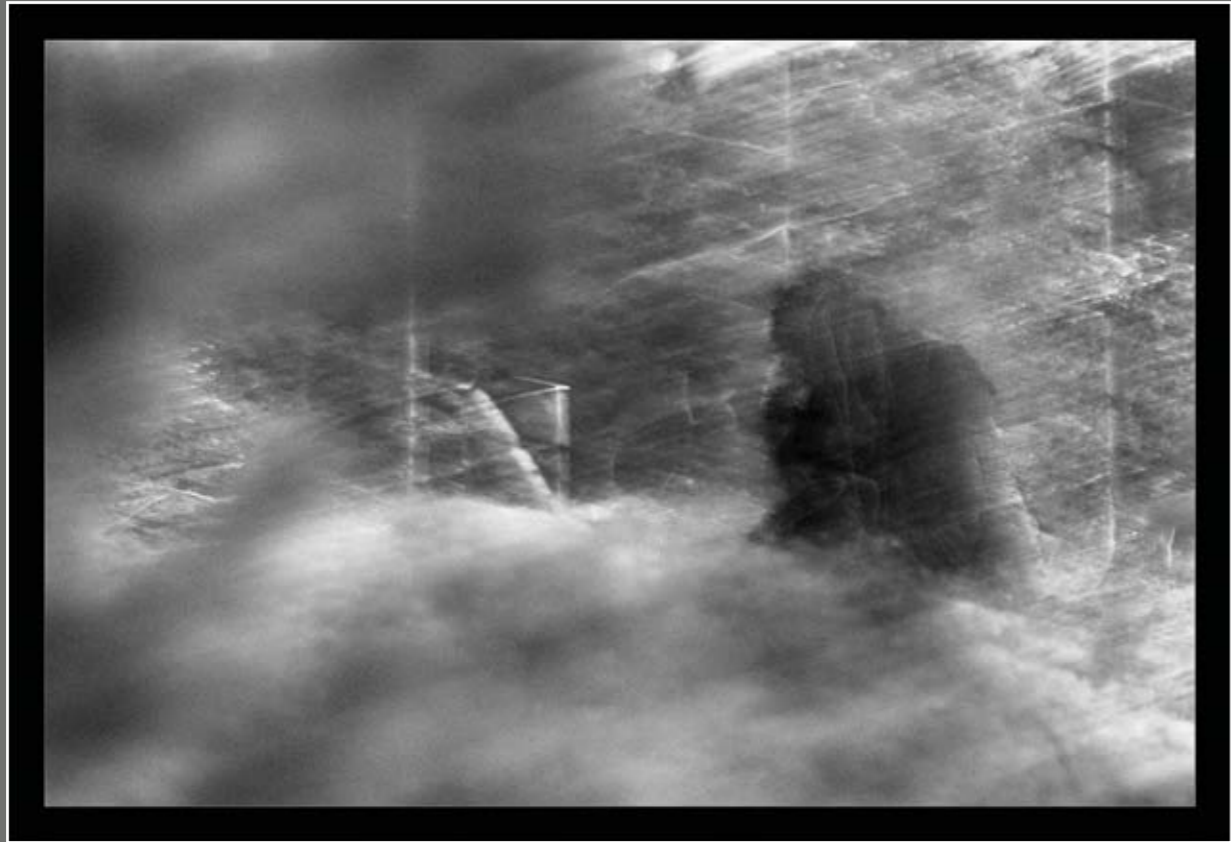
Det finnes så mange dyktige naturfotografer der ute, så det å forsøke å «bli like god som» er en umulig oppgave. Personlig mener jeg også en slik vinkling på foto er ødeleggende for egen utvikling og særpreg. Ha gjerne forbilder og noe å strekke deg etter, men ha det gøy med foto og ikke forsøk å prestere hver gang du tar med kameraet ut. Gå din egen vei og skap dine egne opplevelser. Mitt motto er: Følg hjertet og eget hode, men vær mottakelig for nye impulser.

Ønsker dere alle en fantastisk fotohøst.

Tekst og foto Jørn Hagen

Alle som er kjent med Adobe Photoshop, vet at verktøyene og de ulike panelene er flytende og derfor kan plasseres og tilpasses slik man vil på skjermen. I Lightroom, derimot, er de ikke flytende. Der er panelene faste i alle moduler, og plassert på begge sider og i bunn. Men selv om de er faste, kan de likevel påvirkes av deg på flere måter. Du kan f.eks. endre bredden på sidepanelene med musepekeren, ved å klikke i kanten (1) og dra mot

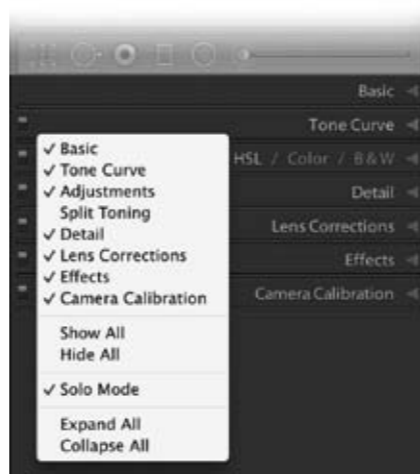
(ill. 1) Panelene i Lightroom kan tilpasses på flere måter

høyre eller venstre. Det samme kan du gjøre med panelet i bunnen, og dermed endre høyden på filmstripen. Panelene kan også skjules individuelt ved å klikke helt i kanten der pilene er (2), og pilene forandres da til stiplede som peker innover. Før musepekeren over disse stiplede pilene (og i hele kanten som illustrasjonen viser), spretter panelet for den gjeldende pila automatisk frem. Dette er spesielt praktisk om man jobber på en laptop med liten skjermopløsning, da er det godt å kunne frigjøre litt plass til bildene ved å skjule paneler som ikke trengs i øyeblikket. Som med nesten alt i slike programmer finnes det selvfølgelig shortcuts (hurtigkommandoer) for dette også:

F5 - F8	skjuler/viser individuelle paneler i alle fire kanter
Tab	skjuler/viser begge sidepanelene samtidig
Shift + Tab	skjuler/viser alle panelene samtidig

Jeg har flere ganger fått henvendelser fra brukere av Lightroom som sier de mangler enkelte funksjoner i sitt program. De har kanskje ved et uhell trykket en shortcut som har skjult et element, eller kanskje de jobber i et fellesskap på en maskin der andre har tilpasset brukergrensesnittet annerledes. Én var bekymret for at hun ikke lenger kunne lage fine vignetteringer på bildene sine fordi hun ikke fant Effects-panelet i Develop-modulen. Det hun ikke visste, var at man kan tilpasse modulene til å vise de panelene man selv ønsker. Jeg ba henne høyreklikke i

modulen, og dermed fikk hun opp en meny der hun selv kunne hake av for de panelene hun ville vise fast (ill. 2). Dette gjelder ikke bare i Develop-modulen, også alle andre sidepaneler i alle moduler kan tilpasses på samme måte ved å høyreklikke og velge det du vil vise fast. Legg merke til at disse menyene også gir deg valget "Solo Mode". Det er veldig praktisk, for da åpnes kun panelet du klikker på, mens alle andre lukkes. På den måten slipper du å scrolle så mye mellom de som måtte være åpne. Det er også shortcuts for ulike måter å vise disse panelene.

(ill. 2) Høyreklikk i hvilken som helst modul for å få opp en meny der du kan velge hvilke paneler du vil vise fast i modulen

Verktøylinjen over filmstripen i modulene Library, Develop og Map kan også tilpasses til å inneholde det som er tilgjengelig for den aktuelle modulen. Det gjør du ved å klikke pila til høyre på linjen og velge elementer fra menyen som dukker opp (ill. 3). Verktøylinjen kan skjules/vises med shortcut T i alle moduler. Du kan også velge hvilke moduler du vil skal være tilgjengelige i toppen til høyre i Lightroom. Høyreklikk i topppanelet og velg modul fra menyen som kommer frem. Selv har jeg fjernet både Book, Slideshow og Web ettersom jeg aldri er innom dem.

(ill. 3) Verktøylinjen skjules/vises med shortcut T, og i modulene Library, Develop og Map kan innholdet i den tilpasses

Så selv om både moduler og paneler har sin faste plass i Lightroom og ikke kan flyttes på som i Photoshop, er det likevel mange måter å tilpasse visningen av dem slik du ønsker.

INGEBJØRG FYRILEIV GULDVIK

«Jeg er egentlig ikke så interessert i fotoutstyr. Men godt utstyr er viktig. Derfor er det bra at Interfoto vet alt jeg trenger å vite, og at de alltid er til hjelp når jeg trenger dem»

Ingebjørg Fyrileiv Guldvik

For meg handler foto mye om å uttrykke følelser. Jeg har sjelden en plan når jeg skal fotografere, og jeg finner motivene mine gjennom intuisjon og lysforhold. Jeg ser, føler og fotografere. Jeg blir veldig inspirert av lyset, og ledes ofte til motiver der lyset kan utnyttes kreativt, enten som en viktig del av bildet, eller som hovedelement. Opplevelsen av bildet er viktigere enn teknisk perfektion, men teknikk er viktig for å få best mulig opplevelse.

Jeg har fotografert i 42% av livet mitt, og foto er mer enn en hobby for meg. Som utdannet innen visuell kommunikasjon jobber jeg med bilder hele tiden. I 2010 ble jeg tatt inn som andre kvinnelige medlem i Norske Naturfotografer / NN der jeg nå er både sekretær og foreningens yngste medlem. Men gubbene tar godt vare på meg, selv om jeg savner å se litt flere kjoler på møtene. Det er god plass til flere kvinner i dette miljøet.

Til bildet; Alle årstider kommer litt snikende, og noen ganger kan man ikke vente med å komme ut og kjenne på den. Våren er alltid velkommen, enten vinteren har vært fin eller fæl. Når varmen treffer oss, lokkes vi ut, mennesker som dyr. -Og edderkopper. Jeg er veldig fascinert over det litt obskure uttrykket mange insekter har der de kommer frem fra skyggene. Motivet får nesten en ny dimensjon i kombinasjon med motlys og et uvant miljø. Lyset som treffer edderkoppa gir en hard kontrast til snøen. -Og hva gjør en edderkopp på snø? Om bildet får deg til å undres har jeg oppnådd mye. Om du blir inspirert har jeg oppnådd mer.

Bildet er tatt med Canon 5D MKIII og 100mm makro, f/2.8 og 1/1600 SEK. ISO 100. Håndholdt.

Interfoto har i snart 40 år jobbet med profesjonelle fotografer, og har også fokus på dem som har natur, landskap og dyr som sin spesialitet.

FOTO: TROND ERIKSEN

State of the Art

Det er tre ting som må til for å lage enestående objektiver. Det første er en god design. Det andre er nøyaktig produksjon. Det tredje er kontroll. Sigmas nye objektivserier leverer på høyeste nivå på alle tre områder. For det første er de designet for å inneholde konseptene som radikalt redefinerer forholdet mellom fotografiet, objektivet og fotografen. For det andre er de produsert i Japan med Sigmas vertikalt integrerte produksjonssystem og avansert produksjonsteknologi. For det tredje kontrolleres de ved bruk av unike ytelsesevaluerende matriser og teknikker som Sigma har utviklet fra bunnen av, noe som sikrer høyest mulig ytelse.

A Art

SIGMA 35mm F1.4 A DG HSM

"This lens kicks butt, takes names, and basically posterizes the manufacturers who make the cameras this lens will fit on."
(lensrentals.com)

A Art

SIGMA 50mm F1.4 A DG HSM

"Det er helt enkelt ett av de skarpeste objektivene som medlemmene av EISA noensinne har hatt gleden av å teste."

A Art

SIGMA 18-35mm F1.8 A DC HSM

"Shockingly sharp images at all apertures, even at f/1.8, with excellent flatness of field and good control over chromatic aberration, distortion and vignetting make this lens a no-brainer for users of APS-C cameras looking to upgrade from their kit lens."
(slrgear.com)

5 års garanti på alle Sigma EX, A og S objektiver.

NÅR BARE DET BESTE ER GODT NOK

Du kan ikke be reven vente, en falk om å gjenta et stup eller en fotballspiller om å score et mål når du er klar. Så for å øke sjansen for å fange det perfekte bildet av handling, sport eller flyktig dyreliv, er det verdt å investere i et Canon L-objektiv.

EF90
million

you can

Canon

Makro fotografering

Fotoinspirasjon
Bli en bedre fotograf
Tom Schandy og Baard Næss

Ny fotobok!
Natur&Foto's julegavetips til den fotointeresserte!

398,- NOK
bestilles på www.naturogfoto.no

Foto: Baard Næss

NATUR & FOTO
MAGASIN FOR NATUR- OG FOTOINTERESSERTE

FOTOPROSJEKT ULV!
Fotoskolen JOBB I LAG!

Fotoreisen TASMANIA
Interview VERDEN I NATUR

FOTOPROSJEKT Gaupa
Interview Fuglefotograf i verdensklasse

Nyhett!
OGSÅ PÅ SVENSK!

5 magasiner **329,- NOK**

Tegn abonnement på www.naturogfoto.no

eller ring abonnementsstjeneste på tlf: +47 23 36 19 34

naturogfoto.no

Ordretelefon
38 70 67 50

Doghouse pop-up kamouflasjetelt

Teltene fra Ameristep er pop-opp telt med selv bærende konstruksjon, som det tar noen få sekunder å reise. Både Doghouse og stoltelet kommer i egen "bæresekk". 4 vinduer, brannhemmende stoff. Bunnmål 160x160, høyde 175cm. Nytt kamomønster - **NÅ kr 995**

Nytt mønster - "Realtree Extra Green-HD" Vekt 4,2 kg

Razorblind - Pop-up telt

Teltet settes opp på få sekunder + evt plugging og bardunering. Teltet har 5 sider m/vinduer, som kan lukkes helt, eller hvor kameralinse kan stikkes ut gjennom netting-åpninger. Vekt ca 3,5 kg, Dør på baksiden.

Bredde i forkant ca 2,5 meter. Gjør det mulig å ligge utstrekt. f.eks, i påvente av tiurleiken om morgenen. **kr 1295**

Lenscoat - kamuflerer og beskytter

LensCoat™ leverer linseskjulere og andre spesialprodukter som beskytter og kamuflerer kostbart kamerautstyr, både i felt og under transport. Utstyr beregnet på natur- og profoto.

RainCoat
Dekker linse og kamera. For bruk i felt. Pris fra kr 855

TravelCoat
Linsebelyttelse for transport. Spesialsydd for de ulike objektiver. Pris fra kr 468

BodyGuard CB
Beskytter kamera. Betjeningsvinduer. Kan brukes i felt. Pris fra kr 377

BodyGuard
Beskytter kamera. Objektiv må ikke tas av for å ta av/på. Pris fra kr 219

LensCoat
Neoprentrekk for feltbruk. Gir god demping mot støt og skrap. Beskytter mot kulde. Lett å ta av/på. 100 spesialtilpassede modeller i 4 ulike mønstre. Pris kr 300-900

Frøautomater

UV-stabilisert polykarbonat

- ★ Velegnet for solsikkefrø
- ★ Flere frøuttak i solid metall
- ★ Mange sitteplasser – mindre kamp om føden
- ★ Gjennomsiktig materiale – lett å vite når det må fylles
- ★ Robuste automater med lang levetid

Liten - 4 frøuttak	kr 285
Med. - 6 frøuttak	kr 335
Stor - 10 frøuttak (Kan ta 1,75 kg frø)	kr 795
XL - 12 frøuttak (Kan ta 3,5 kg frø)	kr 895
Stang til bakkemontering	kr 149
Fôrskål til å feste under	kr 149

Frøautomat m/beskyttelse

Ytterkassen i grov netting hindrer at skjærer eller ekorn overtar fôringsplassen, og gir småfuglene enerett på innsiden av nettingen.

Liten - 2 uttak	kr 450
Med. - 4 uttak	kr 550
Stor - 6 uttak	kr 595

Nøtteautomat

Defender nøtteautomatene for peanøtter og hasselnøtter er solide og bestandige med netting av rustfritt stål. **kr 259 + frakt**

Swarovski CL Pocket - NYHET

Swarovski CL Pocket er mye kraftigere og litt tyngre enn de fleste lommekikkertene i markedet, men det gir også mer stabilitet, mer lys og bedre optisk bilde. Et mye bedre optisk valg om 50-100g ekstra vekt ikke er ekstremt viktig.

Nærgrense 2,5m. Vekt 350 g. Leveres grønn, svart eller sandfarget.

8x25 - kr 5300
10x25 - kr 5700

naturogfoto

Natur og Fritid AS, Fyrveien 6, 4563 Borhaug. e-post: post@naturogfoto.no

Arktiske vinterdøgn

Til tross for følelsen av Sysselmannens argusblick i nakken, er det en frihet å komme til Svalbard. I det blå arktislyset finner jeg tilbake til den indre godfølelsen. Samtidig til fjellreven, landskapet,

Sittende på en stein oppe i Bjørndalen en sein kveld med kaldtrekken fra nordvest inn dalen, hører jeg arktisnaturen stilne på sin egen måte. Lyden av vind er der, et stykke unna vasker dønninger opp i fjæra, likevel er det stillhet. Fjellreven har lagt seg til tre meter fra meg oppe i blokkmarka. Tett på dyret finner jeg en slags lydløs

svalbardrypa og isbjørnen. Til selveste Svalbard. En gang, tidligere i livet, tenkte jeg aldri tanken på at dette arktiske landet skulle bli en av mine mentale kvileplasser

kommunikasjon. Etter timers tålmodighet er jeg endelig akseptert. Fjellreven slapper av og følelsen av nærhet til naturen er virkelig. Ingen ting gir en større følelse av

Tekst og foto Svein Wik

trygghet. Ekte natur. Intakt natur.

Jeg er egentlig ikke fotograf, men kaller meg naturfotograf. Et begrep må man jo bruke for å gi folk et inntrykk av sitt virke. Av og til må jeg trykke på utløseren. Noen ganger, i de siste årene, er det mer en plikt. Jeg burde selvsagt også ha satt opp fjernstyrte kamera og montert på vidvinkelobjektiv for å bli kreativ til det ytterste med fjellreven. En drone påmontert en SLR hadde da gjort susen? Jo, jeg burde ha jobbet så svetten silte, med alle slags fotoapparaturer. Den gang ei. Jeg orker rett og slett ikke. Ikke i kveld. Kanskje i morgen? Kanskje når det passer? Kanskje etter at reven har gått for natta?

Arktisnatta går over i dagen. De første lysstrålene treffer fjellsidene inne i Adventdalen. Jeg har tenkt en tur til en

isfri Tempelfjord på morgenkvisten. Det er så langt som jeg tør å kjøre alene. Lyset stanser meg inne på brekket mot Sassendalen. Og rykene som danser omkring på de kvite snøflatene oppe i ei li er fristende. Snoon med kulde fra vest estimerer jeg ikke. Sollyset på fjellsidene er fokuset. Hvor vakkert det er? Dette utrolige lyset. Det er som en vakker dans.

Tempelfjorden gir ingen ting. En isbjørn hadde vært der noen dager tidligere. Bare dønningene i en nesten isfri fjord vasker opp i fjæra og isskulpturene der under mitt besøk. På veien tilbake finner jeg igjen rykene. Jeg har også andre planer. Østkysten og camping der i telt. Dagen etter starter vi ut og når Agardh etter noen timer. Første natta telter vi der. Om natta bytter vi på isbjørnvaktene. Herlige

stunder der den arktiske natta blir en opplevelse på hver eneste vakt. I Storfjorden ligger ismønsteret i form av tynn drivis inn mot land. Lenger ute er det tynt med is. Isbjørnspor ser vi ofte. Her og der spor etter fjellrev.

Det er først neste dag jeg ser den første isbjørnen. Mens vi camper ser jeg i kikkerten en bamse som vandrer ute i fjorden på tynn is. Bevegelsene dens viser tydelig at den har tatt i bruk det ypperste av vektfordelingsteknikk for ikke å falle igjennom. Langt i bakgrunnen skinner sola på Edgeøya ute i fjorden. Som et gyllent mønster står landskapet fram som en fotografisk bakgrunn der bjørnen passerer oss på 150 meters avstand. Vi holder ut til seint på kveldene og starter ut igjen tidlig på morgenen. Østkysten er

trafikkert. Det gjelder å få med seg tiden mens det enda er folketomt der.

Strategien betaler seg. Hver eneste dag finner vi opptil flere bjørner i området. På bjørnenes premisser opplever vi den ene situasjonen etter den andre. Mange av situasjonene oppstår på kveldene, etter at østkysten ligger forlatt og øde etter skuterturistene har satt kursen for Longyearbyen for kvelden. Det er fantastisk. Helt som planlagt.

Den siste bjørnen vi opplever, er en ungbjørn som nysgjerrig nærmer seg ute fra isen. I en stor bue beveger den seg rundt for å sjekke oss ut. Til slutt kommer den for nær, og vi må trekke unna. Klokka er 11 på kvelden og lyset så som så. I min uerfarenhet med møte med isbjørn på land vinterstid, blir det mye frihånd ned på 1/250 sek og 3200 ISO. En sjanseseilas for hva som blir skarpt og bra nok. Å rote med stativer når en isbjørn nærmer seg var heller ikke aktuelt i en slik situasjon. Scooterne måtte også være i gang og startklare. Noe ble likevel skarpt nok og i pastellblå farger i den arktiske vinterkvelden ble det stemningsfullt. En uforglemmelig opplevelse.

Etter fem dager på denne turen er inntrykkene sterke. Svalbard om vinteren er noe helt eget når man lever så tett på naturen der. Masse erfaring rikere og med planer for nye fremtidige turer og ny patent for hvordan ting skal fungere da. Det er ikke rart at man vender tilbake igjen og igjen. Den arktiske vinternatta, vinden, kulden og det fattige, men spektakulære, dyrelivet der kan ikke glemmes.

Nikon D700 med Sigma 28-70/2,8, på 28 mm, f/11, 1/5 sek, iso 200

Øland vinterstid

Jeg skulle på en fototur i løpet av februar. Hvor skulle vi reise? Vestlandet rundt Kristiansund, Atlanterhavsveien, eller Sverige og Øland? Det ble Øland.

Mange har vært på vestsiden av Norge for å ta bilder i februar. Men ingen av dem jeg kjenner hadde vært på Øland vinterstid. Øland er jo et ferieparadis, men bare om sommeren. På vinteren er det ganske så folketomt, det kunne man se av alle de husene som det ikke var måkt snø foran.

Nikon D700 med Sigma 28-70/2,8 på 36 mm, f/11, 1/160 sek, iso 200

Vi ville ha et sted hvor vi kunne ordne oss selv. Det ble en villa på syd på øya, utleid av Parboeng Naturism.

Øland i februar, jo vi ble overasket. Det er flatt ganske så paddeflatt og været får godt tak over alt. Vi ankom en mandag, sent på ettermiddagen, etter en hel dag i bilen hvor vinduspusseren hadde gått uavbrutt. Da vi kom fram, var det ingen hjemme, kun en lapp i vinduet på hovedhuset. Her stod det at nøklene stod i døra så værsgod.

Neste dag opprant med full storm og snøvær. På grunn av det flate landskapet, føyka det voldsomt og snøfonner stengte nesten hovedveien. Brøytebiler kjørte i ett sett for å holde veien åpen. Siden jeg skulle fotografere måtte jeg jo ut. Jeg tok bilen og kjørte litt rundt i stormen, fant noen steder der jeg tok en del bilder. Da jeg stoppet for å fotografere, var det helt nødvendig at bilen stod med

Tekst og foto Erling W. Stavdal

Nikon D3s med Nikkor 80-200/2,8 på 80mm f/22, 1/25 sek, iso 200.

fronten mot vinden. Det var tungt å åpne dørene i motvind. Noen steder måtte stativet stå svært lavt for ikke å blåse over ende. Det som var rart, var at uværsskyene var blå og ikke gråsorte som jeg er vant til. Innimellom kom lyset gjennom sprekker i skydekke slik at lyset ble riktig så fint i snøføyka. Noe av naturens undre fikk jeg også servert. Nede på stranden hadde vinden laget snøballer i sjøen og skylt dem opp på stranden.

Siden vi bodde ca. 5-6 km fra det sydligste punktet på øya der fyret «Lange Jan» er, ble det i dette området jeg tok alle bildene. Været var godt for fotografering store deler av turen, både morgen og kveld. Lysforholdene var upåklagelige. Rett ved huset går Karl X Gustavs mur, den går tvers over øya helt snorrett. Denne ble bygd på slutten

Nikon D700 med Sigma 28-70/2,8 på 70 mm, f/11, 1/30 sek, iso 100

Nikon D3s med Nikkor 80-200/2,8 på 200 mm, f/22, 1/10 sek, iso 100.

Nikon D3s med Nikkor 80-200/2,8 på 80 mm, f/13, 1/40 sek, iso 200

av 1500 tallet for å hegne om en gruppe dåhjørter, gitt som gave fra det britiske kongehuset. Disse dåhjørtene er opphavet til dagens dåhjørtstamme. Skogspartiet som finnes her i syd, kalles for Lunden. Her finnes et stort antall dåhjort som tilhører kongen. Ute på de store flatene er det øde og tillat å ferdes over det hele, unntatt i fredningsperioden mellom 1. april og 31. august. Det er ikke mye vegetasjon her, men noen Hagtornbusker har bitt

seg fast. De er dessuten veldig fotogene. Med «Lange Jan» (fyret) helt ute på odden som bakgrunn, er de et fint motiv. For å komme til over alt, anbefales en tur i siste halvdel av januar eller først i februar. Vi var der fra 18/2 til 3/3. Jeg tror kanskje at lyset kan være noe bedre enda litt tidligere på året.

En tur til Øland kan trygt anbefales som et alternativ til en Vestlandstur.

Nikon D700 med Sigma 28-70/2,8 på 28 mm f/11, 3sek, iso 200

NYTT FRA BIOFOTO SVERIGE

Inom BioFoto Sverige finns det 8 st. lokaldelningar, från norr till söder. Det betyder att vår förening geografiskt täcker in hela landet. Självklart är avstånden lite längre uppe i norr, än här nere i Skåne, där jag bor. Men ändå, vi finns tillgängliga i hela vårt avlånga land, för alla naturfotografer som ibland, eller ofta, vill utöva sin hobby tillsammans med andra likasinnade. Det kan gälla gemensamma fotoutflykter, utställningar, bildvisningar eller någon annan aktivitet.

Naturligtvis är det fler aktiviteter i vissa lokaldelningar, än i andra. Styrelsens ambition, som också uttrycks i verksamhetsplanen, är att aktiviteten skall öka, i de avdelningar där den idag är låg.

Men, vi behöver bli fler medlemmar! Du som redan är medlem i Biofoto är den bästa medlemsvärvaren. Prata med dem du träffar i olika sammanhang, om allt det positiva med Biofoto. Visa gärna ett exemplar av "Naturfotografen". Prata och informera.

När man så här i slutet på året tittar tillbaka, kan man inte annat än imponeras över vad som genomförts under BioFoto-flagg, runt om i landet. Några få exempel: Björnfoto i Finland, långhelg i Bohuslän, Myskoxar i Dovre, Riksträff på Store mosse nationalpark, rovfågelweekend i Blekinge och Knutshöjds-mossen. Vi har varit representerade på mäs-sor och festivaler i bl.a. Vårgårda, Stockholm, Västerås, Hässleholm och Eslöv. Därtill ett stort antal fototräffar månadsmöten, utställningar, fototävlingar, mm. Helt fantastiskt, vilket engagemang!

Till de läsare som inte ännu varit med på

någon aktivitet, vill jag bara ge en uppmaning: Ta chansen, häng med! Det mesta annonseras på biofoto.se och i de nyhetsbrev som skickas ut till alla medlemmar.

Miss inte heller att skicka in bidrag till höstens fototävling, temat är "Skog och myr" Juryn gör en vid och fri tolkning av temat. D.v.s. allt från skogar, skogssjöar, myrmarker, med eller utan djur. Tävligen är öppen för alla BioFotos medlemmar. Skicka in ditt bidrag senast den 15 dec 2014. Mer info om tävlingen finns på hemsidan.

Presentkort sponsrade av Scandinavian Photo och Biofoto utgör priser. 1:a pris 1000 kr 2:a pris 500 kr 3:e pris 250 kr.

Redan nu slipas det för fullt på planer för nästa år. Det kommer att bli årsmöte med fotomöjligheter i Gysinge, en ny björnfotaresa till östra Finland är på gång, en träff på Åland tillsammans med BioFoto Finland är planerad, för att nämna något. Jag tors lova att även 2015 blir ett innehållsrikt naturfotoår för BioFoto Sverige. Håll utkik på hemsidan biofoto.se.

Jag vill också påminna om att alla BioFoto-medlemmar i Norge är varmt välkomna att delta i alla våra aktiviteter.

När detta skrivs har jag precis fått nummer 3 av Naturfotografen i min brevlåda. Vilka fantastiska bilder och reportage! Vi kan verkligen vara stolta över vår tidning, som blir bättre och bättre. Jag lyfter på hatten för redaktör Pål Brenne och alla skribenter och fotografer, som bidrar till att göra tidningen till vad den är.

Lägg nu inte kameran på hyllan bara för att det blir vinter. Det finns massvis med fina motiv, även under denna årstid, som förvisso på en del håll i landet kan vara väldigt mörk och gråtrist. Och som vanligt i naturen: visa hänsyn, stör inte!

Curt Leidig
ordförande, BioFoto Sverige

BioFoto

Forening for naturfotografer

Leder: Ola Arnfinn Loe
ola@aamnes.no
Tlf. 469 63 142

Nestleder: Anne -Lise Stangenes
annelisestangenes@gmail.com
Tlf. 412 08 893

Sekretær: John Sandøy
biofoto@biofoto.no
Tlf. 416 26 295

Kasserer: Kjell Erik Engmark
kasserer@biofoto.no
Tlf. 976 96 728

Styremedlemmer:
Linda Bjørgan, lida.bjorgan@nrk.no
Jonathan Björklund, tlf. 413 43 547

Varamedlemmer:
Silje Mari Karlsen, tlf. 971 50 680
Bjørn-Egil Brekke, tlf. 951 29 200

Redaktør Naturfotografen:
Pål Brenne
naturfotografen@biofoto.no
Tlf. 412 04 646

Redaktør web: John Sandøy
web@biofoto.no

Biofoto Sverige:
Curt Leidig
curt.leidig@telia.com
www.biofoto.se

Ledere i lokalavdelinger

Sørlandet: Anne -Lise Stangenes
annelisestangenes@gmail.com
Tlf. 412 08 893
<http://biofotosorlandet.blogspot.com>

Rogaland: Kolbjørn Pedersen
kolpeder@broadpark.no
Tlf. 936 90 832

Hordaland: Anders Lundberg
anders.lundberg@geog.uib.no
Tlf. 915 87 014

Sunnmøre: Johan Vasstrand
johan.vasstrand@mimer.no
Tlf. 975 61 900

Midt-Norge: Einar Hugnes
einar.hugnes@combitel.no
Tlf. 990 49 508

Nordland: Tommy Andreassen
tommy@photoview.info
Tlf. 958 55 336

Indre Østland: Roger Ellefsen
roger@providor.no
Tlf. 416 08 082

Østlandet: Heidi Mellingen
heidi.mellingen@gmail.com
Tlf. 934 80 678

HVEM ER BIOFOTO-MEDLEM I DITT DISTRIKT?

Vi tilbyr en service hvor du kan få en utskrift av medlemslisten for ditt distrikt. Kontakt sekretæren skriftlig og angi postnummerområdet du er interessert i.

HUSK KORREKT ADRESSE

Logg deg inn på vårt medlemsregister og gjør endringene direkte på din medlemskonto. Husk å legge inn telefonnummer også - da blir det enklere å formidle kontakt mellom medlemmene.

KONTINGENT

Ordinære medlemmer 500,-
Pensjonist (over 67 år)/ungdom under 18 år/
student (gyldig studiebevis) 300,-
familiemedlemmer 100,-.

Kontingent Biofoto Sverige betales på svensk postgiro 1360935-9.

ORAKELTJENESTEN OG ANDRE HENVENDELSER

Orakeltelefonen ringer jevnt og trutt, og oraklet synes det er fint å bli vekket kl. 07 - men da bør spørsmålet være interessant! Mobiloraklet nås på tlf 906 00 390. Du kan også fakse inn problemer på 22 95 24 80, eller bruke vår e-postadresse bio@foto.no.

INTERNETT

Du kontakter oss lett via internett
www.biofoto.no

ORD FRA REDAKTRØREN

Kjære leser,
Vi nærmer oss sluttet av et år. Et år der nyhetsbildet har vært preget av terror og terrortrusler, lett ispedd miljøkriser og sport. I denne sammenhengen kan det virke som om alle hobbyer blir meningsløse, også vår.

Men for meg er naturfotografering noe mer. Det gir meg en pause, en pause der sjelen kan fylles med noe godt og vakkert. Det gir meg energi til å ville kjempe både for menneskers liv og livsmiljø. Jeg har andre kilder for slik energi også, men

interessen for naturfoto gir meg en dytt til å komme ut i naturen og der kjenner jeg at jeg blir ladet og løftet. De gamle filosofer omtalte naturen som Guds andre bok. Og det er vel noe lignende jeg opplever. Det jeg sanser inn fra denne boken styrker hverdagen og gir motivasjon til å kjempe for det som er viktigere enn å få tatt et godt bilde.

Det ville ikke forundre meg om det er flere enn meg som har det sånn. Og da blir naturfotografering ikke bare en hyggelig hobby, en pause eller en flukt. Det blir en aktivitet som gir håp og livslyst. Kanskje en aktivitet du ikke kan være foruten. En hobby du bør sette av mer tid til i det nye året av andre grunner enn bare å få tatt et godt bilde.

Godt nytt fotoår! (og litt til)
Pål

NESTE NF

kommer ca 12. mars 2015 og vil bl.a inneholde:

- Jakten på den rutiga blomman
- På lek med dobbeltbakkasin
- Blåveis

- skarp til (hundre)tusen
- frist for innsending av stoff 1. januar

Nature fotoresor

Fotoresor för naturfotografer av naturfotografer

Som medlem i Biofoto får du opp till 1 000 kr i rabatt* om du bokar en fotoresa med Wild Nature fotoresor under 2015.

- Fotoresor
- Orkidéer i Italien - april 2015
- Färgstarka fåglar i Bulgarien - maj 2015
- Borneos regnskogar - nov 2015
- Vilda Indien - feb 2016
- Costa Ricans unika djurvärld - mars 2016

- Fotoworkshops
- Grodor i Skåne - maj 2015
- Ölands orkidéer - juni 2015

*Rabattvillkor: Resan ska bokas senast 2015-12-31. På resor som varar upp till 10 dagar ges 500 kr i rabatt. På resor som överstiger 10 dagar ges 1 000 kr i rabatt. Ange rabattkod BIOFOTO samt ditt medlemsnummer vid bokning. Rabatten gäller ej workshops. Detta erbjudande kan ej kombineras med andra erbjudanden.

Läs mer om våra resor och workshops och gör din bokning på

www.wildnaturephototours.com

WWW.FOTOVIDEO.NO

FotoVideo blir større og bedre! Nå skifter vi navn til Scandinavian Photo

Etter å ha vært eid av Sveriges største selskap innen foto og video i en periode, slår vi i FotoVideo oss nå sammen med Scandinavian Photo. For deg som kunde betyr dette at vi kan tilby høyere og bredere kompetanse, samt et langt større vareutvalg.

Men selv med nytt navn og større utvalg, er det mye som forblir slik det alltid har vært. I Oslo kommer hverdagen til å være som før - det samme gode humøret, fortsatt med gode råd på lur - bare mer av alt.

En av de største fordelene med sammenslåingen er at vi kan bruke kompetansen våre svenske naboer sitter på til å utfylle vår egen. Da kan vi tilfredsstille alle behov og løse selv de mest kompliserte forespørslene. Vi slår rett og slett sammen det beste både Norge og Sverige har å by på innen foto og video. Vi gleder oss til tiden som kommer.

Mange kunder vil nok også merke at vareutvalget utvides betraktelig over de neste 8 månedene og ender opp i felles webløsning 1. mai 2015. Scandinavian Photo har noen merker og produkter som vi ikke har ført tidligere, som vi nå kommer til å ta inn. Slik kan du være helt sikker på at du finner noe som matcher akkurat ditt behov.

Ett av områdene der vi vil se en stor forbedring, både når det gjelder kompetanse og utvalg, er på video og multimedia. Entusiaster, profesjonelle, og alle som trenger litt spesielt utstyr og gode råd til å løse en utfordring, vil kunne finne det de trenger av utstyr og hjelp hos oss.

For selv om vi liker å konkurrere med svenskene, tror vi at sammenslåingen utelukkende er et positivt nytt kapittel, i FotoVideos historie. Alt i alt er vi fortsatt den samme gjengen med fotoentusiaster som før. Du skal kunne forvente akkurat det samme som du alltid har satt pris på - bare enda mer av det! Vi blir litt bedre på det meste, og det kommer utelukkende deg til gode.

Velkommen skal du være - til Scandinavian Photo.

Vår nye webadresse blir: www.scandinavianphoto.no

► **Scandinavian Photo**
FOTOVIDEO ENTUSIASTENE

